

Sanna Rautiainen

**HUOLTAJIEN KOKEMUKSIA
OSALLISUUDESTA
ERÄÄN MIKKELILÄISEN PÄIVÄKODIN
VARHAISKASVATUKSESSA**

Opinnäytetyö

Sosionomikoulutus

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä	Sanna Rautiainen
Työn nimi	Huoltajien kokemuksia osallisuudesta erään mikkeliiläisen päiväkodin varhaiskasvatuksessa
Toimeksiantaja	Mikkeliiläinen päiväkot
Vuosi	2021
Sivut	46 sivua, liitteitä 4 sivua
Työn ohjaaja	Virve Jussila

TIIVISTELMÄ

Varhaiskasvatustalaki sekä varhaiskasvatustoimintaa ohjaavat, Opetushallituksen laatimat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet edellyttävät, että huoltajien osallisuutta pyritään lisäämään ja huoltajat otetaan entistä vahvemmin mukaan paikallisen varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tässä opinnäytetyössä tutkittiin erään mikkeliiläisen päiväkodin huoltajien kokemuksia osallisuuden tärkeydestä sekä senhetkisestä osallisuuden tasosta. Lisäksi kartoitettiin kotien ja päiväkodin välisiä yhteydenpitokanavia ja niiden toimivuutta.

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin huoltajille puolistrukturoitua kyselylomaketta, jossa oli kolme osiota; osallisuuden tärkeys, osallisuuden taso sekä yhteydenpitokanavat. Kyselylomakkeen kysymykset olivat sekä avoimia että Likertin asteikkoihin perustuvia. Kyselylomakkeeseen vastattiin Webropol-linkin kautta, ja aineisto kerättiin täysin anonyyminä. Opinnäytetyössä käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusotetta. Kyselylomakkein saatu aineisto analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Työn teoreettinen viitekehys muodostuu pääasiassa varhaiskasvatuksen, osallisuuden, yhteistyön, dialogisuuden sekä yhteydenpitokanavien ja pedagogisen dokumentoinnin ympärille.

Tutkimustulosten perusteella toimeksiantajapäiväkodin huoltajat kokivat osallisuuden lähes joka osa-alueella melko tärkeänä. Huoltajat olivat pääosin tyytyväisiä osallisuuden tasoon, joskin muutama kysymys jakoi vastaajien mielipiteitä runsaasti. Tulosten mukaan vaikuttamismahdollisuuksista kaivattiin lisää tietoa ja huoltajien mielipiteet siitä, haluavatko he vaikuttaa varhaiskasvatuksen toimintaan nykyistä enemmän, vaihtelivat. Huoltajat kokivat yhteistyön päiväkodin kanssa sujuvana ja heidän kokemuksiansa mukaan perheen asioista keskusteleminen päiväkodin henkilökunnan kanssa tuntui luontevalle ja helpolle.

Jatkotutkimusideoita tuli useita; koska huoltajat pitivät osallisuuttaan tärkeänä, voisi käytännönläheinen tutkimustyö osallisuuden keinoista ja kanavista olla tarpeen – näin voisi testata konkreettisesti erilaisia tapoja toteuttaa osallisuutta sekä arvioida niiden toimivuutta yksityiskohtaisemmin. Lisäksi työntekijöiden ajatuksia ja kokemuksia huoltajien osallisuudesta voitaisiin tutkia. Ja toki on hyvä muistaa, että myös tämä sama tutkimus, huomattavasti paremmalla vastausprosentilla, olisi voinut antaa erilaisia tutkimustuloksia.

Asiasanat: osallisuus, varhaiskasvatus, yhteistyö, dialogisuus, pedagoginen dokumentointi

Degree	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Sanna Rautiainen
Thesis title	Guardians' Experiences of Participation in a Kindergarten in Mikkel
Commissioned by	A kindergarden in Mikkeli
Time	February 2021
Pages	46 pages, 4 pages of appendices
Supervisor	Virve Jussila

ABSTRACT

The Early Childhood Education Act and the National Early Childhood Education Plan formed by the Finnish National Agency for Education require that the participation of guardians be increased, and guardians be more strongly involved in the planning, executing and evaluating of local early childhood education. This thesis explored the guardians' experiences about the importance of participation and the current level of participation in a kindergarten in Mikkel. In addition, the communication channels between homes and the kindergarten, as well as their usability were mapped.

The data collection method for guardians was a semi-structured questionnaire with three sections: the importance of participation, the level of participation and the communication channels. The questions in the questionnaire were both open-ended and based on the Likert scale. The questionnaire was answered via a Webropol link, and the material was collected completely anonymously. The open-ended questions gave the guardians the opportunity to share their own experiences or suggestions for improvement on the topic. Both quantitative and qualitative research methods were used in this thesis. The material was analyzed mainly by theory-driven content analysis. The theoretical framework of this thesis is mainly formed around early childhood education, participation, cooperation, dialogue, communication channels and pedagogical documentation.

The results showed that, in general, the guardians felt that participation was quite important in almost every sector. Guardians were generally satisfied with the level of participation, although a few questions divided the respondents' opinions widely. According to the results, more information is needed, and the opinions of the guardians varied as to whether they wanted to influence the activities of early childhood education more than at present. The guardians felt that cooperation with the kindergarten is fluent and it is easy to discuss family matters with the kindergarten staff.

There were several ideas for further research; as guardians considered their participation important, practical research on means and channels of participation could be necessary – this would make it possible to concretely test different ways of implementing participation and to evaluate their effectiveness in more detail. In addition, employees' thoughts and experiences of the guardians' participation could be research. And of course, it's good to remember that this same research could also have offered different results with a better response rate.

Keywords: participation, early childhood education, cooperation, dialogue, pedagogical documentation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	7
2.1	Varhaiskasvatus.....	7
2.2	Osallisuus.....	9
2.3	Huoltajien osallisuus ja yhteistyö varhaiskasvatuksessa.....	10
2.4	Pedagoginen dokumentointi.....	13
2.5	Yhteydenpitokanavat päiväkodin ja huoltajien välillä.....	14
3	TUTKIMUS JA AINEISTONKERUUMENETELMÄT.....	15
3.1	Kysely.....	16
3.2	Tutkimustulosten analysointi.....	19
3.3	Tutkimuksen luotettavuus.....	21
3.4	Tutkimuksen eettiset periaatteet ja aikataulu.....	23
4	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	24
4.1	Osallisuuden tärkeys.....	24
4.2	Osallisuuden taso.....	27
4.3	Osallisuuden tärkeys ja taso päiväkodin toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja toteutuksessa.....	37
4.4	Huoltajien toiveita ja kehitysehdotuksia liittyen osallisuuteensa.....	38
4.5	Yhteydenpitokanavat.....	39
5	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	42
6	POHDINTA.....	44
	LÄHTEET.....	47

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje huoltajille

Liite 2. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on hyvin työelämälähtöinen ja aihe valikoitui pääasiassa toimeksiantajan tarpeiden, mutta myös työn tekijän omien mielenkiinnon kohteiden perusteella. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia eräässä mikkeli-läisessä päiväkodissa olevien lasten huoltajien osallisuuden toteutumista sekä huoltajien kokemuksia osallisuudesta. Sen lisäksi, että tutkittiin senhetkistä osallisuuden toteutumista, oli tarkoituksena myös selvittää, millä keinoilla ja kanavilla osallisuutta voidaan lisätä, mikäli siihen koetaan tarvetta. Työssä keskityttiin ensisijaisesti *huoltajien näkökulmiin*; heidän osallisuutensa tasoon sekä siihen, kuinka tärkeäksi he mieltävät osallisuutensa lapsensa varhaiskasvatuksessa.

Lisäksi tarkoitus oli kartoittaa yhteydenpitokanavia; selvittää esimerkiksi, mitä kanavia pitkin huoltajien mielestä yhteydenpito päiväkodin kanssa sujui parhaiten. Aikaisemmin vanhempien osallisuus on keskittynyt pääasiassa oman lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, kun nykyään osallisuutta pyritään lisäämään laajemmalle alueelle, kuten sekä paikalliseen että yksikkökohtaiseen varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Tämä uusi osallisuuden taso vaatii sekä uusia käytäntöjä että henkilöstön osaamisen kehittämistä. (Karila 2016, 35.) Tässä työssä käytettiin niin määrällistä kuin laadullista tutkimusotetta, ja tutkimuksen tulokset esitettiin sekä sanallisessa muodossa että diagrammien avulla.

Tämän opinnäytetyön aihe on hyvin ajankohtainen, sillä sekä varhaiskasvatustilanne että uudet vuonna 2018 julkaistut varhaiskasvatussuunnitelman perusteet edellyttävät, että huoltajien osallisuutta lisätään ja huoltajat otetaan entistä enemmän mukaan paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien suunnitteluun ja arviointiin. On varhaiskasvatuksen vastuulla tarjota huoltajille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen arviointiin, toteutukseen sekä suunnitteluun (Varhaiskasvatustilanne 13.7.2018/540, Opetushallitus 2018, 16.) Pedagoginen kommunikointi varhaiskasvatuksen ja huoltajien välillä on jokseenkin vielä uutta, minkä vuoksi se vaatii uusia keinoja ja kanavia toteutuakseen. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 20–21).

Vastaavasta aiheesta on tehty useita pro gradu -tutkielmia sekä opinnäytteitä; esimerkiksi Haapainen (2018) sekä Järviluoto (2018) ovat kumpikin opinnäytetöissään sekä Leivo (2017) pro gradu -tutkielmassaan tutkineet huoltajien kokemaa osallisuutta samoin tutkimusmenetelmin, joita tässä työssä käytetään. Myös mm. Leivo (2017) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan huoltajien kokemuksia osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Useammassa tutkimuksessa (mm. Leivo 2017 & Haapainen 2018) korostuivat pienet arkiset teot, turvallinen, arvostava ja sujuva yhteistyö sekä päivittäiset kohtaamiset, joilla on suuri merkitys osallisuuden kokemisen kannalta. Tässä tutkimuksessa nostettiin esille muista poiketen vielä yhteydenpitokanavat, jotka toimivat osallisuuden ja yhteistyön mahdollistajina.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkimuksen keskeisimmiksi käsitteiksi nousivat käsitteet varhaiskasvatus, osallisuus, yhteistyö, yhteydenpitokanavat, dialogisuus sekä pedagoginen dokumentointi. Työn teoreettinen viitekehys muodostui eri lähteiden pohjalta hankittuun teoretietoon, pääasiassa kirjallisuuteen.

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen tavoitteellista ja suunnitelmallista kasvatuksen, hoidon ja opetuksen muodostamaa kokonaisuutta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on aina tukea lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia terveellisessä, kehittävässä ja turvallisessa kasvuympäristössä. Kun varhaiskasvatusta suunnillaan, järjestetään tai tuotetaan, on aina ensisijaisena huomionkohteena lapsen etu. Suomessa varhaiskasvatuksen järjestämismallisuus on kunnilla ja varhaiskasvatustalaki toimii keskeisimpänä varhaiskasvatusta ja sen järjestämistä ohjaavana asiakirjana. Varhaiskasvatustalassa määritellään esimerkiksi päiväkotien henkilöstön mitoittamiseen, henkilöstön rakenteeseen sekä hallintoon ja valvontaan liittyviä seikkoja. Suomessa myös yksityinen sektori voi järjestää varhaiskasvatusta lain vaatimien puitteiden edellytyksin. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018.)

Varhaiskasvatustalainsäädännössä painotetaan lapsen osallisuutta sekä perheiden ja varhaiskasvatustalasyksiköiden välistä yhteistyötä. Lain mukaan lapsen

huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen toimintaan, ja varhaiskasvatusta järjestävien tahojen velvollisuus puolestaan on tarjota säännöllisesti huoltajille mahdollisuus ottaa kantaa toiminnan suunnitteluun, järjestämiseen ja arviointiin. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018.) Voidaan ajatella, että varhaiskasvatustalaki haastaa yksiköt kehittämään uusia käytäntöjä, joiden avulla yhteistyötä ja osallisuutta tuetaan. (Karila 2016, 41.)

Suomessa varhaiskasvatustalain (varhaiskasvatustalaki 540/2018, 21. §) edellyttämät, Opetushallituksen laatimat varhaiskasvatustalussuunnitelman perusteet ohjaavat yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteuttamista koko maassa. Varhaiskasvatustalussuunnitelman perusteiden tärkein tehtävä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Keskeistä on myös edistää yhdenvertaisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Asiakirja varhaiskasvatustalussuunnitelman perusteet on koko maassa jokaista varhaiskasvatustaluyksikköä oikeudellisesti velvoittava määräys. (Opetushallitus 2018, 7–8.) Varhaiskasvatustalussuunnitelman perusteet määrittävät yhtenäistä ymmärrystä siitä, mitä tavoitteita, näkökulmia ja sisältöjä käytännön varhaiskasvatustalustyössä on huomioitava. Lisäksi asiakirjassa käydään läpi kasvatus- ja opetustaluyön keskeiset näkökulmat; kuten tavoitteet ja tehtävät, toimintakulttuuri, oppimiskäsitys, laaja-alaisen osaamisen sisällöt, oppimisen osa-alueet sekä työtapoihin ja yhteistyöhön liittyvät periaatteet. (Costiander 2017, 45–46.)

Jokaisen varhaiskasvatustalusta järjestävän kunnan tulee laatia ja hyväksyä valtakunnallisen varhaiskasvatustalussuunnitelman perusteiden pohjalta lisäksi oma paikallinen varhaiskasvatustalussuunnitelma. On laatijasta riippuvaista, koskeeko yksi sama paikallinen suunnitelma kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja, eli perhepäivähoitoa, päiväkotitoimintaa ja avointa varhaiskasvatustalusta, vai laaditaanko kullekin toimijalle oma suunnitelma. Mikkelin kaupungilla sama varhaiskasvatustalussuunnitelma (2019) koskee kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja, ja suunnitelma on laadittu valtakunnalliseen suunnitelmaan ”Mikkelin täydennykset” lisäten.

2.2 Osallisuus

Osallisuuden määritelmä on hyvin moninainen ja määritelmä muuttuu hieman sen mukaan, miltä kannalta asiaa tarkastellaan. Tärkeää on kuitenkin ymmärtää, että osallisuus ei ole vain konkreettista osallistumista ja tekemistä – se on vaikuttamista, arvostusta, yhteenkuuluvuutta sekä yhteisöllisyyttä. Osallisuuden käsite on siis huomattavasti laaja-alaisempi kuin osallistumisen, eikä koskaan tule olettaa, että osallistuminen luo osallisuuden kokemuksen. Osallisuutta ei tule myöskään sekoittaa käsitteeseen osallistaminen, joka kuulostaa melko autoritaariselta, sen sijaan että se tukisi tasavertaista yhteistyötä ja sen ideologiaa. Osallisuus perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja aidosti tasavertaiseen suhteeseen ihmisten välillä. Osallisuutta ei tule mieltää kapeasti, yksittäisten ideoiden tai mielihalujen kuulemisena ja toteuttamisena, vaan kuulluksi tulemisena sekä mahdollisuutena ottaa kantaa ja vaikuttaa asioihin. (Turja 2020, 44–45.)

Ihmisen osallisuus sekä vaikutusmahdollisuudet ovat merkittäviä tekijöitä sekä hyvinvoinnin että demokratian toteutumisen kannalta. (Siltaniemi ym. 2008, 43.) Osallisuus on kuulumista sellaiseen yhteisöön, jossa yksilön hyvinvoinnin voimien lähteet sekä elämän merkityksellisyyttä lisäävät vuorovaikutussuhteet ovat osana. Ihmisen mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, toimintoihin, palveluihin sekä joihinkin yhteisiin asioihin mahdollistavat osallisuuden kokemisen. (Isola ym. 2017, 5.) Osallisuus voidaan ajatella myös tunteena, jossa minusta ollaan kiinnostuneita, minun ajatuksiani arvostetaan ja minun ideoillani sekä sanomisillani on merkitystä ja painoarvoa. Osallisuus ei tarkoita välttämättä sitä, että jokainen osallistuu saman verran, sillä osallisuuden kokeminen ja tunne osallisuudesta ovat hyvin yksilöllisiä.

Osallisuuden periaatteena on, että jokainen tulee nähdyksi ja kuulluksi, ja jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa. Osallisuuden edistäminen on myös osa Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tavoitteita, ja se on nostettu yhdeksi tärkeäksi syrjäytymisen ehkäisemisen keinoksi. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus 2019.) Suomessa lainsäädäntö turvaa ihmisten perusoikeuksia; esimerkiksi sosiaalihuoltolain tarkoituksena on turvata kaikille yhdenvertaiset palvelut sekä edistää ihmisten turvallisuutta, tasavertaisuutta sekä osallisuutta. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.) Osallisuuden määritelmän haastavuuden

sekä osallisuuden kokemisen yksilöllisyyden vuoksi sitä on myös haastavaa tutkia ja mitata.

2.3 Huoltajien osallisuus ja yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Perheiden ja varhaiskasvatuksen välinen tasavertainen ja avoin yhteistyö on jokseenkin vielä uutta. Varhaiskasvatus voidaan yhäkin nähdä helposti palveluna, jonka kuluttajat eli huoltajat ostavat. Toisaalta voidaan ajatella, että kuluttajat voivat kontrolloida varhaiskasvatusta ostettuna palveluna – kun taas toisaalta varhaiskasvatus voidaan yhäkin nähdä huoltajien ohjaajana ja tuki-jana, jolloin esillä on vahvasti varhaiskasvattajien ammatillinen auktoriteetti. (Hujala ym. 2007, 116.)

Perheiden ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä on aikaisemmissa, vuoden 2005, varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvailtu kasvatuskumppanuutena, jolla tarkoitetaan sekä varhaiskasvattajien että huoltajien sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17). Tuoreemmissa, sekä vuoden 2016 että vuoden 2018, varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa käsite kasvatuskumppanuudesta on väistynyt, ja puhutaan kasvatusyhteistyöstä. Kasvatusyhteistyö rakentuu tasa-arvoisuuden, luottamuksen, kunnioituksen ja vuorovaikutuksen ympärille. Yhteistyö edellyttää molemmilta osapuolilta sitoutumista, aktiivisuutta ja aloitteellisuutta, ja yhteistyön tärkein tavoite on aina lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen sekä oppimisen edistäminen. (Opetushallitus 2018, 34.)

Varhaiskasvatuksen ja perheiden välinen yhteistyö on lapsen edun kannalta merkityksellistä. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen teettämän laajan Vaikuta vanhempi -selvityksen mukaan jopa 95 % tutkimukseen vastanneista piti yhteistyötä erittäin tärkeänä (Kronqvist & Jokimies 2008, 31.) Myös McIntyre kumppaneineen (2007, 86) on tutkinut huoltajien osallisuutta ja kokemuksia lapsen päiväkotiin siirtymisvaiheessa, ja tutkimukseen osallistuneista huoltajista suurimmalla osalla oli motivaatiota ja halua saada lisää tietoa siitä, kuinka he voivat olla osallisina ja auttaa lastaan valmistautumaan päiväkotiin siirtymiseen. Huoltajien osallisuutta varhaiskasva-

tukseen pidetään myös yhtenä keskeisenä varhaiskasvatuksen laadun edistäjänä. Lisäksi sen avulla voidaan tukea lapsen sopeutumista varhaiskasvatustyksikön kasvuympäristöön sekä ennaltaehkäistä mahdollisia myöhempiä ongelmia, kuten syrjäytymistä. (Kronqvist & Jokimies 2008.)

Koti sekä varhaiskasvatustyksikkö ovat lapselle tärkeitä kasvuympäristöjä, eikä ole lapsen edun mukaista, että eri kasvuympäristöt ovat täysin toimintatavoiltaan ristiriidassa keskenään. Jos kodin ja varhaiskasvatustyksikön toimintamallit ja lapseen kohdistuvat odotukset vaihtelevat paljon, on se lapselle hämmentävää. Hyvä yhteistyö perheiden ja varhaiskasvatustyksikön välillä yhdistää huoltajien asiantuntijuuden omaa lastansa kohtaan sekä varhaiskasvatustyksikön pedagogisen osaamisen – näille edellytyksille on hyvä rakentaa lapselle sopusoinnallinen, turvallinen ja vuorovaikutuksellinen polku kasvuun ja kehitykseen. (Hujala ym. 2007.)

Huoltajien ja varhaiskasvatustyksikön välisen yhteistyön tavoite on tilanteen kokonaisvaltainen hahmottaminen, jonka avulla päätöksenteko ja suunnittelu on helpompaa toteuttaa lapsen ja perheen edut ensisijaisina. Yhteistyö on aina perhe- ja tapauskohtainen, minkä vuoksi yhtenäisiä yhteistyörakenteita on hankala luoda. (Heinonen ym. 2016.) Alusta saakka hyvin rakennettu ja avoin yhteistyösuhde luo hyvät edellytykset myös haastavampien tilanteiden käsittelyyn. (Opetushallitus 2018, 34.)

Termi dialogisuus nousee usein esille, kun puhutaan yhteistyöstä. Dialogisuus on moniäänistä keskustelua, jossa pysähdytään kuuntelemaan ja puhumaan erilaisista arjen tilanteisiin liittyvistä näkökulmista. Dialogin tärkeä mahdollistaja on avoin ja toisia kunnioittava ilmapiiri, jossa jokaisen on helppo sanoa ajatuksensa ääneen. Varhaiskasvatustyksikössä huoltajien ja työntekijöiden välinen dialogi on tärkeää; päämääränä on aina lapsen kehitys, oppiminen ja hyvinvointi. Varhaiskasvatustyksikössä dialogit pohjautuvat usein arkisten tilanteiden käsittelyyn erilaisten kokemusten kautta, jolloin tiedon ja asioiden jakaminen vahvistaa myös varhaiskasvatustyksikön ja perheiden välisiä suhteita ja toimii siten myös luottamuksen rakentajana. (Kekkonen ym. 2017.)

Varhaiskasvatustyksikön ja huoltajien välinen avoin vuoropuhelu toimii lisäksi lapsille esimerkkinä sekä helpottaa myös vastoinkäymisten ääneen sanomista.

Dialogin keskeisimmät elementit ovat kuuleminen ja tasa-arvoisuus. Vain toisen kuuleminen synnyttää aitoa ja välittävää vuoropuhelua, jota tasa-arvoisuus kannattelee. Tasa-arvoisessa suhteessa kummankaan osapuolen mielipide ei ole merkityksellisempi tai arvokkaampi, ja tasa-arvoisessa suhteessa voi ja uskaltaa olla myös vastapuolen kanssa eri mieltä asioista. (Kaskela & Kekkonen 2006.)

Vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen suhde, kuten mikä tahansa muukin ihmissuhde, sisältää omat haasteensa ja mahdolliset ristiriitansa. Yhteistyön ja sitä kautta myös huoltajien osallisuuden haasteiksi voi muodostua monia erilaisia asioita, mm. tulkintaeroja, kiirettä, henkilökunnan vaihtuvuutta tai ongelmia yhteistyösuhteen ja luottamussuhteen rakentumisessa. Useissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, että yhteistyön rakentumisen ja huoltajien osallisuuden haasteeksi yleisimmin muodostunut on kiire. Esimerkiksi Prestonin ja kumppaneiden (2019) tutkimuksesta, jossa huoltajien osallisuutta ja sen haasteita katsotaan varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta, käy ilmi, että suurin ongelma on ajan puute ja huoltajien kiire. Tyypillisesti molemmat huoltajat käyvät töissä, osa tekee vielä vuorotyötä, ja perheen muutkin menot ja mahdolliset haasteet kuluttavat voimavaroja. Tutkimuksesta käy ilmi myös se, että hyvän yhteistyön ja luottamussuhteen rakentuminen vaatii aikaa ja resursseja sekä huoltajilta että päiväkodin henkilöstöltä – eikä molempien osapuolten kiireinen aikataulu ja hektinen arki auta tämän yhteistyösuhteen rakentamisessa.

Myös Koch (2018, 17) kirjoittaa väitöskirjassaan, että huolimatta kasvavasta tutkimuksesta, jolla vahvistetaan osallisuuden merkitystä, liittyy huoltajien osallisuuteen vielä monia haasteita, joista yksi keskeisin on jo aiemmin mainittu ajan puute. Koch (2018, 18) kuitenkin kirjoittaa, että esteistä ja haasteista huolimatta, on varhaiskasvattajien kannustettava ja ohjattava huoltajia osallisuuteen. Tämä on esimerkiksi jokaisen varhaiskasvatuksen opettajan hyvä muistaa – kiireistä ja hektisestä arjesta huolimatta osallisuutta ei sovi unohtaa tai sivuuttaa.

2.4 Pedagoginen dokumentointi

Varhaiskasvatuksen ensisijainen tavoite on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tarjota lapselle mahdollisimman hyvät ja turvalliset edellytyksen oppimiselle ja kehitymiselle. (Fonsén ym. 2014, 82). Sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) että varhaiskasvatuslaki (540/2018) edellyttävät, että lapsen huoltajat otetaan entistä vahvemmin mukaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Pedagoginen dokumentointi on tähän erinomainen keino, jonka avulla myös lapsen kotimaailmaa voidaan avata varhaiskasvatuksen puolelle.

Pedagogisen dokumentoinnin tavoite on saada lapsen elämästä kokonaisvaltainen kuva – ja kokonaiskuvan hahmottaminen ja laadukas varhaiskasvatus syntyy, kun yhdistetään lapsen ja huoltajien asiantuntijuus omaa elämäänsä kohtaan sekä varhaiskasvattajien pedagoginen osaaminen. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2018.) Kun lapsi esimerkiksi aloittaa päivähoidon, hän tuo mukanaan uuteen kasvuympäristöönsä kodin vaikutuspiirissä hankitun kokemusmaailmansa (Karikoski & Tiilikka 2020, 78). Pedagogisen dokumentoinnin avulla tätä kokemusmaailmaa pyritään avaamaan varhaiskasvatukseen, ja sen ansiosta lapsen voi olla helpompi sopeutua uuteen tilanteeseen. Lapsen eri kasvuympäristöt eivät enää olekaan niin irrallaan toisistaan, vaan puolin ja toisin niistä tuodaan tietoa, havaintoja, ajatuksia ja näkökulmia toisilleen.

Pedagogisen dokumentointi on väline, jonka avulla mahdollistetaan varhaiskasvatuksen lapsilähtöinen toimintatapa – sen avulla hankitaan tietoa, opitaan ymmärtämään lasten näkökulmia sekä reflektoidaan asioita yhdessä lasten, huoltajien ja muiden työntekijöiden kanssa. (Smeds 2018.) Ilman dokumenttien reflektointia dokumenteilla ei ole merkitystä lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelun ja arvioinnin kannalta, eikä tällöin ole kyse pedagogisesta dokumentoinnista. On myös hyvin pitkälti lapsen iästä ja kehitystasosta riippuvaista, kuinka pedagogista dokumentointia voi toteuttaa. Mitä nuorempi lapsi on, sitä enemmän korostuvat huoltajien näkemykset ja havainnoinnit omasta lapsestaan. Yhteistyö huoltajien kanssa lisää aina varhaiskasvatuksen tietoa lapsesta, ja kun huoltajat saadaan mukaan pedagogiseen dokumentointiin, voidaan lapsen varhaiskasvatusta suunnitella, toteuttaa ja arvioida yhdessä. (Rintakorpi 2018.)

Pedagoginen dokumentointi on välittämistä sanan kahdessa merkityksessä; sekä tiedonvälittämistä että emotionaalista välittämistä, jolla osoitetaan, että perheen tunteet, tarpeet ja ajatukset ovat tärkeitä. (Rintakorpi 2014, 136.) Pedagoginen dokumentointi on vahva ja nykypäiväinen tapa, jolla voidaan lisätä myös vanhempien osallisuutta; tämän vuoksi se nostettiin myös osaksi opin- näytetyön teoreettista viitekehystä.

2.5 Yhteydenpitokanavat päiväkodin ja huoltajien välillä

Vuorovaikutus päiväkodin ja huoltajien välillä tapahtuu monien eri kanavien kautta. Päiväkodin ja perheiden väliset yhteistyömuodot ja -kanavat ovat vaihtelevia, sillä ne pyritään aina mukailemaan kullekin perheelle sopiviksi ja toimiviksi. Varhaiskasvatuskeskustelujen ja päivittäisten kohtaamisten rinnalle on noussut useita erilaisia yhteydenpitokanavia jatkuvasti kehittyneen tieto- ja viestintäteknii- kan ansiosta. (Karikoski & Tiilikka 2020, 86.) Toimeksiantajapäi- väkodissa yhteydenpito tapahtuu päivittäisten kohtaamisten (tuonti- ja hakuti- lanteiden) lisäksi sähköpostiviestien, tekstiviestien, WhatsApp-viestien, yhteis- ten tapahtumien sekä tiedotuslappujen välityksellä. Vuorovaikutus- ja yhtey- denpitokanavat ovat merkityksellisiä myös osallisuutta pohtiessa, ja tämän vuoksi kyselytutkimuksessa huomioidaan yhteydenpitokanavien toimivuus.

Yhteydenpitokanavista päivittäiset kohtaamiset ovat erittäin tärkeitä. Haku- ja tuontitilanteissa on mahdollista ottaa lapsi mukaan keskusteluun ja kuulla myös hänen mielipiteitään, ajatuksiaan ja tunteitaan. Tuonti- ja hakutilanteiden keskustelut toimivat osaltaan myös luottamuksen rakentajina perheiden ja var- haiskasvatusyksiköiden välillä sekä vuorovaikutusesimerkkeinä lapsille. (Kas- kela & Kekkonen 2006.)

Sähköpostit, tekstiviestit sekä WhatsApp-viestit toimivat hyvinä viestintäka- navina, joissa esimerkiksi yhteisistä tapahtumista tai yleisistä päiväkodin toi- mintaohejeista on hyvä tiedottaa. Näistä viesteistä jää pysyvä jälki, ja viestiin voi tarvittaessa aina palata. WhatsApp on ilmaissovellus, jolla voi jakaa vies- tejä ja dokumentteja sekä soittaa ääni- ja videopuheluita puhelimen interne- tyhteyttä käyttäen. (Whatsapp 2020.) Päiväkodin seinille asetettavat viestila- put, joista käy ilmi esimerkiksi viikon teema tai tuleva tapahtuma, toimivat

myös viestintäkanavina. Seinillä olevia lappuja voi tuunata teeman tai ohjelman mukaisesti ja niitä voi tarkastella myös yhdessä lasten kanssa. Huoltajien osalta kuitenkin lappusista ilmi käyvät asiat voivat jäädä vähemmälle huomiolle, sillä usein haku- ja tuontitilanteissa keskitytään vuorovaikutukseen lapsen ja päiväkodin työntekijöiden kanssa. Lappuset toimivat kuitenkin hyvinä muistuttajina, ja lappusten informaation voi lähettää huoltajille lisäksi esimerkiksi sähköpostin kautta, jolloin sama informaatio on lähetetty useaa eri yhteydenpitokanavaa pitkin.

3 TUTKIMUS JA AINEISTONKERUUMENETELMÄT

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli tehdä huoltajien osallisuudesta selvitys, jonka avulla toimeksiantajapäiväkodin oli mahdollista kehittää toimintaa ja käytäntöjä aihepiirin osalta. Työn tavoite puolestaan oli saada mahdollisimman kattava kuvaus huoltajien osallisuuden senhetkisestä tasosta sekä löytää mahdollisia kehitysehdotuksia osallisuuden tukemiseen. Tämä opinnäytetyö on varhaiskasvatuksen työ, jonka tavoitteena oli antaa myös paremmat edellytykset sekä lisää osaamista esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajan työtehtävissä toimimiseen.

Tutkimuksessa tiedonhankinnan menetelmänä käytettiin huoltajille kyselylomaketta. Kyselylomake oli puolistrukturoitu, joka sisälsi sekä *määrällisiä* kysymyksiä valmiine vastausvaihtoehtoineen että *laadullisia*, avoimia kysymyksiä. Työssä käytettiin siis sekä määrällistä eli kvantitatiivista että laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta. Tässä tutkimuksessa aineiston analyysissa näkyi hieman enemmän määrällinen ote; kuten diagrammit ja keskiarvoluvut, mutta myös laadulliselle tutkimukselle tyypilliset avoin subjektiivisuus sekä erilaisten tulkintojen mahdollisuus antoivat tulosten tarkasteluun uutta näkökulmaa. (Puusa & Julkunen 2020, 332.)

Laadullinen tutkimus tarjoaa mahdollisuuden selittää tutkittavaa ilmiötä ja vastata kysymykseen ”mistä tässä asiassa on kyse”. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli mahdollisimman kokonaisvaltainen ja ymmärrettävä kuvaus tutkittavasta yksittäisestä asiasta; eli huoltajien osallisuuden kokemisesta. (Kananen 2014, 16–18). Määrällinen tutkimus puolestaan on menetelmä, joka vastaa ky-

symykseen ”kuinka paljon” tai ”miten usein”. Määrällisessä tutkimuksessa korostuvat tiedon strukturointi, mittaaminen ja tiedon esittäminen numeroin. (Vilka 2007, 13.) Tässä tutkimuksessa oli tarkoituksenmukaista käyttää sekä laadullista että määrällistä tutkimusotetta. Määrällisen tutkimuksen tavoin, numeraalisesti, esitettiin keskiarvolukuja sekä mitattiin ja vertailtiin huoltajien vastauksia. Laadullisen tutkimuksen piireet tulivat esille tulosten tarkastelussa sanallisessa muodossa sekä avointen kysymysten vastausten analyysissä.

Tutkimuskysymykset:

1. Mitä mieltä huoltajat ovat osallisuuden toteutumisesta X päiväkodin varhaiskasvatuksessa?
2. Miten huoltajien osallisuutta voitaisiin edistää X päiväkodin varhaiskasvatuksessa?

Kahden pääkysymyksen ympärille muodostui muutamia apukysymyksiä, joiden pohjalta kyselylomaketta työstettiin.

Apukysymyksiä olivat:

- 1) Kokevatko huoltajat osallisuutensa tärkeänä?
- 2) Mahdollistetaanko huoltajien osallisuus päiväkodin toimesta?
- 3) Mitä kanavia pitkin huoltajat kokevat osallisuutensa toteutuvan parhaiten?
- 4) Onko kehitysideoita osallisuuden edistämiseen?

3.1 Kysely

Kyselyssä kaikilta vastaajilta kysytään asiaa täsmälleen samalla tavalla. Kyselyn käyttö tutkimuksessa mahdollistaa yleensä laajan tutkimusaineiston keräämisen, ja sen myötä kattavasti vastauksia analysoitavaksi. Verkkokyselystä saatu aineisto on melko helposti ja nopeasti analysoitavissa, eikä menetelmästä aiheudu kustannuksia. Kyselylomakkeen laatimisessa tulee kuitenkin olla tarkka, jotta kysymykset ovat helposti ymmärrettävissä ja vastaavat tutkittavaan ilmiöön. Kyselylomakkeen käytössä on myös omat haittapuolensa; esi-

merkiksi ei ole mahdollisuutta varmistua siitä, onko vastaaja ymmärtänyt kysymykset oikein, tai tässä tapauksessa; onko vastaaja saatekirjeestä huolimatta ymmärtänyt osallisuuskäsitteen oikein. (Hirsjärvi ym. 2004.)

Tässä tutkimuksessa huoltajille tarkoitettu kysely toteutettiin Webropol-kyselytyökalua käyttäen. Kysely oli tehty yhdelle sivulle ja sisälsi asteikkoihin perustuvia matriisikysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Kyselyssä asteikkoihin perustuvilla matriisikysymyksillä pyrittiin selvittämään osallisuuden tärkeyteen ja osallisuuden tasoon liittyviä kysymyksiä väittämien avulla. Vastaaja sai valita 5-portaisesta Likertin asteikosta väittämään mielestään sopivimman vaihtoehdon. Vastausvaihtoehtoina oli myös kohta, jossa vastaajalla ei ollut mielipidettä väitteeseen. Avoimien kysymysten avulla haluttiin tarjota vastaajille mahdollisuus kertoa vapaasti omia ajatuksiaan tai kehitysideoitaan aihepiiriin liittyen. Aineiston analysoinnin kannalta avoimet kysymykset voivat auttaa poikkeavien vastausten tulkinnoissa sekä tuoda esiin näkökulmia, joita tutkimuksen tekijä ei ole etukäteen osannut ajatella. (Hirsjärvi ym. 2004, 188–190.)

Kyselyssä oli kolme pääteemaa; osallisuuden tärkeys, osallisuuden taso sekä yhteydenpitokanavat. Yhteydenpitokanavat valikoituivat teemaksi sen vuoksi, että toimeksiantajapäiväkoti saisi selville, mitä kanavia pitkin huoltajien mielestä heidän osallisuutensa voi toteutua parhaalla mahdollisella tavalla. Toimeksiantajapäiväkodilta oli etukäteen saatu tieto niistä yhteydenpitokanavista, jotka olivat sillä hetkellä päiväkodin ja perheiden välisessä käytössä. Kyselyn loppuun oli lisätty myös avoin vastauskenttä ”ajatuksia, mielipiteitä tai toiveita liittyen huoltajien osallisuuteen” – tämä sen vuoksi, että huoltajien oli mahdollisuus tuoda omia näkökulmiaan osallisuudesta esille.

Kyselyn väittämät muodostuivat tutkimuskysymysten ja tutkimuksen tavoitteiden ympärille. Myös teoreettinen viitekehys oli huomioitu väittämiä suunniteltaessa; väittämissä esimerkiksi huomioitiin osallisuus käsitteen laajuus; kuuluksi tuleminen, mielipiteiden arvostaminen sekä dialogisuus. Varhaiskasvatustilain (Varhaiskasvatustilain 13.7.2018/540) edellyttää, että huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arviointiin ja toteuttamiseen – ja tämän vuoksi myös väittämissä huomioitiin erikseen kaikki nämä kolme osa-aluetta. Jako kolmeen osa-aluee-

seen; suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, myös selkeytti konkreettisemmin huoltajille mistä asiasta oli kyse – ja näin ollen myös mahdollisuus kattavampiin ja luotettavampiin tutkimustuloksiin kasvoi.

Kysely lähetettiin huoltajille sähköpostitse. Sähköpostikyselyn lisäksi jokaisen lapsen lokeroon vietiin ennen kyselylinkin lähettämistä saatekirje, (ks. liite 2), josta kävi ilmi, kuka kyselyn oli lähettänyt, mistä organisaatiosta ja miksi. Saatekirjeessä tuotiin esille myös tietosuojaan liittyvät seikat sekä avattiin, mitä osallisuuskäsitteellä tarkoitetaan. Tärkein seikka osallisuuskäsitteen avaamisessa oli se, ettei sitä väärin ymmärrettynä mielletty vain konkreettiseksi osallistumiseksi. Kyselylinkin kanssa samassa sähköpostiviestissä tuotiin esiin sama informaatio kuin saatekirjeessä – siltä varalta, että joku huoltajista ei ollut käynyt päiväkodilla tai muistanut ottaa saatekirjelomaketta lapsen lokerosta kotiin mukaan. Toimeksiantajapäiväkodilta saaman tiedon mukaan heillä oli aina vähintään toisen huoltajan sähköpostiosoite tiedossa; tämän vuoksi, sekä mahdollisimman kattavan tutkimustuloksen saamiseksi, yhden linkin kautta oli mahdollista vastata kyselyyn kaksi kertaa. Tämä asia tuli huoltajien tietoon saatekirjeen kautta.

Kyselylomake on hyvä testata ennen sen lähettämistä viralliselle kohderyhmälle. Testaamisen ideana on varmistua kyselylomakkeen ymmärrettävyydestä sekä tarkastella lomakkeen toimivuutta. Testaajat voivat myös arvioida esimerkiksi mahdollisia epäkohtia sekä lomakkeen pituutta ja selkeyttä. (Vilkkä 2015). Tämän tutkimuksen kyselylomaketta testattiin muutamalla opiskelukaverilla sekä perheenjäsenillä. Testaajien joukossa oli henkilöitä, joilla on omia lapsia sekä henkilöitä, joilla ei ollut omia lapsia. Testaamisessa tärkeä seikka oli se, että myös ne henkilöt, joille varhaiskasvatusmaailma ei ole lainkaan tuttu, ymmärtävät kyselylomakkeen sisällön. Testaamisen jälkeen kyselylomakkeeseen tehtiin muutama hienosäätö, jonka jälkeen lomake testattiin vielä uudelleen muutamalla koevastaajalla. Toisen testikierroksen jälkeen kyselylomake oli valmis lähtemään toimeksiantajapäiväkodin huoltajille.

3.2 Tutkimustulosten analysointi

Aineiston analysointi voidaan jaotella kolmeen tapaan; aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen sekä teoriasidonnaiseen analyysiin (Eskola 2007, Tuomen & Sarajärven mukaan 2018, 147). Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimuksen pääpaino on vain kerätyssä aineistossa – aikaisemmillä tutkimuksilla tai teoritiedolla ei ole tekemistä analyysin tekemisen tai lopputuloksen kanssa. Teorialähtöisessä analyysissä puolestaan aineiston analyysia ohjaa jo valmis, aikaisemman tiedon perusteella luotu teoria, kehys tai malli. Teorialähtöistä analyysiä käytetään useimmiten tutkimuksissa, joissa jotakin valmista teoriaa testataan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 147-153.)

Teoriasidonnaisessa analyysissä analyysi ei suoraan perustu teoriaan, mutta teoria toimii analyysin apuna. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149-150). Tässä tutkimuksessa aineiston analysointi tapahtui teoriasidonnaisesti/teoriaohjaavasti. Tiedon ja teoreettisen viitekehyksen vaikutus oli tutkimuksessa nähtävissä, mutta varsinaisesti mikään aikaisempi tieto ei ohjannut analyysin muodostumista, eikä mitään aikaisempaa teoriaa testattu. Tässä tutkimuksessa pääpaino tulosten analysoinnissa oli itse aineistossa – mutta kyse ei kuitenkaan ollut aineistolähtöisestä analyysistä, sillä esimerkiksi kyselylomakkeen laatiminen teoriaohjaavasti, osallisuuskäsite sekä tutkimuksen peilaaminen aikaisempiin tutkimuksiin muodosti tästä tutkimuksesta teoriasidonnaisen. Aivan täysin aineistolähtöinen menettelytapa onkin lähes mahdoton saavuttaa aikaisemman tiedon ja käsitteiden vuoksi. Aineistolähtöinen analyysi on tutkijalle myös haastavaa sen vuoksi, että se vaatii täydellisen aineistossa pysymisen sekä ennakkokäsitysten poissulkemisen. (Saarinen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Aineiston analyysin tarkoitus on nostaa tutkimustuloksista keskeisimmät asiat esille, huomioiden tutkimuksen tavoitteet (Puusa 2020, 273). Tämän tutkimuksen analyysimenetelminä toimivat määrälliselle tutkimukselle tunnusomainen tilastoanalyysi sekä laadullisesta tutkimuksesta tyypillinen teemoittelu. Tilastoanalyysissä käytetään pääsääntöisesti joitakin sijaintilukuja, eli havaintoarvojen sijaintia kuvaavia tunnuslukuja; tässä tutkimuksessa sijaintilukuna toimi aritmeettinen keskiarvo. (Vilkkä 2007, 118.) Tutkimuksen teemat voivat rakentua jo etukäteen ennen aineiston virallista keräämistä – ja tässä tutkimuksessa

teemoittelu näkyi jo ennen tutkimustulosten tarkastelua, sillä eri osa-alueet rakentuivat jo kyselylomaketta laatiessa (Puusa 2020, 269).

Tutkimuksen tulokset esitettiin sekä kuvioin että sanallisessa muodossa – kuvioina käytettiin pylväsdiagrammeja ja sektoridiagrammeja. Sektoridiagrammissa eli ”piirakkakuviossa” voidaan havainnollistaa, mikä suhteellinen osuus kullakin muuttujalla on koko aineistoon. Sektoridiagrammi esittää siis visuaalisesti saman, minkä prosenttitalu esittää numeroin. (Vilka 2007.)

Tutkimustuloksia tarkasteltiin useassa kohdassa aritmeettiseen keskiarvoon perustuen. Aritmeettinen keskiarvo saadaan laskemalla kaikkien havaintojen mittaustulokset yhteen ja jakamalla saatu summa havaintojen lukumäärällä. Keskiarvo on hyvin herkkä poikkeaville havainnoille, eikä se anna todellista tulosta, mikäli aineistossa on yksikin hyvin suuri tai pieni arvo. Jos olisi mahdollisuus, että aineiston arvot poikkeaisivat hurjan paljon ja joukossa olisi yksi hyvin suuri tai hyvin pieni arvo, olisi suositeltavaa käyttää keskiarvon lisäksi esimerkiksi mediaania eli keskilukua. (Vilka 2007, 122.) Tässä tutkimuksessa huomioitiin tulosten tarkastelussa vain keskiarvoluvut, sillä vastausvaihtoehdot olivat aina joko asteikolla 1–5 tai asteikolla 1–3 – joten yksittäisen vastaajan antama ääripään vastaus verrattuna toisiin, ei aiheuttanut niin merkittävää muutosta keskiarvoon.

Tutkimuksessa tavoite on aina se, että tutkija tulkitsee tulokset ja tekee niistä johtopäätökset – jolloin tulokset eivät jää vain numeroiksi. (Vilka 2007.) Tässä tutkimuksessa kaikki tulokset avattiin myös sanallisessa muodossa ja tuloksien esittelyssä käytettiin myös suoria lainauksia. Puusan (2020, 273) mukaan suorien lainausten käytöllä on mahdollista tehdä tutkijan päättelyketju näkyvämmäksi sekä antaa lukijalle mahdollisuus arvioida tulkintojen taustoja entistä paremmin. On kuitenkin tärkeää muistaa, että yksittäiset suorat lainaukset eivät yksinomaan riitä perustelemaan tutkimuksen tuloksia tai johtopäätöksiä, eivätkä yksittäiset lainaukset autenttisesti todenna laajemmassa mittakaavassa koko aineiston sisältöä. (Puusa 2020, 273.)

Kyselylomakkeen asteikoissa oli joko vaihtoehto ” 3 - en osaa sanoa” tai ” 3 - ei mielipidettä” – tutkimustulosten keskiarvolukuja mitattaessa nämä vaihtoehdot olivat mukana laskussa. Vilkan (2007, 109) mukaan ”en osaa sanoa” vaihtoehto voivat merkitä monenlaisia asioita;

- a) Vastaajalla ei ole tietoa asiasta.
- b) Vastaajalla on tieto, mutta ei halua muodostaa asiasta omaa mielipidettään.
- c) Vastaaja ei viitsi vastaustilanteessa pohtia asiaa, koska kysytty asia on vaikea.
- d) Vastaaja ei ymmärtänyt kysymystä.

Vilkan (2007, 109) mukaan kohdissa a) ja b) vastausvaihtoehto mittaa oikeaa asiaa, jolloin vastausvaihtoehdon ottaminen analyysiin mukaan on tarkoituksenmukaista. Tässä tutkimuksessa osallisuuskäsitteen huolellisen avaamisen sekä selkeiden kysymysten ja kyselylomakkeen testaamisen jälkeen oletus oli, että vastaaja ymmärsi kysymykset – oletuksen mukaan vastaaja ei joko halunnut muodostaa asiasta mielipidettään tai vastaajalla ei ollut tietoa asiasta. Tämän vuoksi tutkimustulosten analysoinnin osalta päädyttiin siihen, että myös ”en osaa sanoa” ja ”ei mielipidettä” vastaukset olivat mukana analyysissä.

3.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään pääsääntöisesti termejä reliabelius, validius sekä kokonaisluotettavuus. (Vilka 2007, 149). Reliabiliteetti arvioi tulosten pysyvyyttä mittauksesta toiseen; eli sen mukaan tutkimus on luotettava, jos tulos on sama riippumatta tutkijasta. Reliabiliteetti on vahva myös silloin, kun kahdella eri mittauksella päädytään samaan tutkimustulokseen. (Aaltio & Puusa 2020, 321). Tässä opinnäytetyössä täysin samaa tutkimusta ei ollut mahdollista toteuttaa eri menetelmiä käyttäen, eikä myöskään samalla menetelmällä toisen tutkijan toimesta. Lisäksi reliabiliteetin näkökulmasta laadullisia piirteitä omaavassa tutkimuksessa on huomioitava, että ihmisen mielipiteet ja käyttäytyminen ovat hyvin kontekstisidonnaisia – joten tässäkin tapauksessa uudelleen toteutettava, sama tutkimus, ei välttämättä toisi täysin samoja tuloksia (Aaltio & Puusa 2020, 313).

Validius puolestaan tarkoittaa, että mitataanko ja tulkitataanko juuri sitä ilmiötä, jota on tarkoituskkin (Aaltio & Puusa 2020, 311; Vilkka 2007, 150.) Validiutta tulee tarkastella jo tutkimuksen alkuvaiheessa, käsitteitä määriteltessä. Tässä tutkimuksessa validius näkyi siinä, että esimerkiksi osallisuuskäsite avattiin arkikielelle tasolle – ja käsitteen avaamisen onnistuneisuus pyrittiin varmistamaan kyselylomakkeen testaamisen aikana. Vilkan (2007, 150) mukaan validius mittaa juurikin sitä, kuinka hyvin tutkija on onnistunut siirtämään tutkimuksessa käytetyt teoreettiset käsitteet ja ajatuskokonaisuuden mittariin – eli tässä tapauksessa kyselylomakkeeseen. Tässä tutkimuksessa luotettavuutta lisättiin myös vahvalla, eri lähteistä kootulla teoreettisella viitekehysellä, johon tutkimustuloksia peilattiin, ja joihin perustuen tutkimuksen kyselylomake laadittiin. (Kananen 2014).

Tutkimuksen kokonaisluotettavuus rakentuu validiteetin sekä reliabiliteetin ympärille. Määrällisessä tutkimuksessa kokonaisluotettavuutta voi tarkastella esimerkiksi toisella mittauskerralla. Tutkimuksessa voi ilmetä satunnaisvirheitä tai systemaattisia virheitä; systemaattiset virheet johtavat tuloksia harhaan – ne laskevat tutkimuksen luotettavuutta, ja ne voivat johtua esimerkiksi vastaajakadosta tai vastausten valheellisyydestä. Satunnaiset virheet, jotka voivat johtua esimerkiksi vastaajan muistivirheestä, puolestaan heikentävät tutkimuksen tarkkuutta. (Vilkka 2007.) Objektiivista luotettavuutta on lähes mahdotonta saavuttaa laadullisessa tutkimuksessa (Puusa & Julkunen 2020, 329). Huoltajien osallisuudesta on tehty mm. useita opinnäytetöitä sekä pro gradu -tutkielmia, mutta vastaavissa tutkimuksissa kahden tutkijan sama lopputulos ei varsinaisesti lisää tutkimuksen luotettavuutta, sillä tutkittavassa ilmiössä on kyse hyvin päiväkotikohtaisesta asiasta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on usein määrällistä tutkimusta haastavampaa. Aaltion & Puusan (2020, 313) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuus on ymmärrettävä laajemmin kuin ainoastaan reliabiliteetin ja validiuden käsitteiden kautta – laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioivat pohdinnat voi kiteyttää kolmeen käsitteeseen; luotettavuuteen, uskottavuuteen ja eettisyyteen. Kaikki nämä käsitteet ovat huomioitava tutkimuksen jokaisessa vaiheessa; esimerkiksi teoreettisen viitekehysten perusteluissa sekä oikeanlaisten menetelmien valinnassa, jotta tutkimuskysymyksiin onnistutaan vastaamaan mahdollisimman luotettavasti ja asianmukaisesti.

Tässä tutkimuksessa pyrittiin mahdollisimman tarkkaan ja selkeään käsitteiden avaamiseen, tutkimuskysymyksiin hyvin vastaavan sekä vastaajille mielekkään aineistonkeruumenetelmän valintaan, teoriaohjaavasti luotuun kyselylomakkeeseen sekä teoriaohjautuvan tavan mukaisesti tutkimustulosten peilaamiseen teoreettiseen viitekehykseen.

3.4 Tutkimuksen eettiset periaatteet ja aikataulu

Opinnäytetyön tekijänä olin sitoutunut noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita sekä huomioimaan tietosuoja-asiat jokaisessa tutkimuksen vaiheessa. Kyselylomakkeeseen vastattiin Webropol-linkin kautta, ja aineisto kerättiin täysin anonyyminä; anonyymeissä kyselytutkimuksissa yksittäistä vastaajaa ei pysty tunnistamaan mitenkään. Aineistoa käsitteli ainoastaan opinnäytetyön tekijä, ja kun aineisto oli käsitelty ja opinnäytetyö suoritettu hyväksytysti, kysely poistettiin Webropolista kokonaan. Webropolin tietoturvaselosteen (2020) mukaan tarvittaessa vahingossa poistettu tieto voidaan palauttaa siihen saakka, kunnes asiakkaan tiedot poistetaan 18 kuukautta asiakkaan palvelusopimuksen päättymisestä kokonaan. Työlle haettiin ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti tutkimuslupa, jonka toimeksiantaja myönsi. Tutkimuslupahakemuksessa kävi ilmi keskeisiä seikkoja liittyen esimerkiksi tietosuojaan, aineiston hallintaan sekä työn julkaisemiseen.

Tutkimuksen eettiset periaatteet muodostuvat pääsääntöisesti hyvistä tutkimuskäytännöistä sekä yleisistä eettisistä periaatteista (Tuomi & Sarajärvi 2018, 147–152.) Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat esimerkiksi yleinen huolellisuus ja tarkkuus, muiden tutkimusten asianmukainen ja kunnioittava käyttö, asianmukainen kieliasu, avoimuus tulosten julkaisussa sekä eettisesti kestävien tutkimus- ja arviointimenetelmien käyttö (Vilkkä 2007, 91).

Tässä tutkimuksessa eettisistä periaatteista esille nousivat luottamuksellisuus ja tarkkuus. Luottamuksellisuus piti sisällään esimerkiksi salassapitovelvollisuuden sekä vastaajien ja toimeksiantajan anonyymiuden. Tarkkuus puolestaan tuli esille selkeässä käsitteiden avaamisessa, väärintulkintojen välttämässä sekä vahvassa lähdeaineistossa. Eettisestä näkökulmasta määrällisen

ja laadullisen tutkimusaineiston havainnointitavoissa on poikkeavuuksia – esimerkiksi laadullisen tutkimuksen tiedon kerääminen sanallisesti mahdollistaa sen, että tieto on yksilöitävissä ja tutkittava mahdollisesti tunnistettavissa. Määrällisessä tutkimuksessa puolestaan käytetty jäsenneily havainnointi nähdään useimmiten vähemmän eettisesti pulmallisena. Kuitenkin kumpaakin tutkimusmenetelmää koskevat täysin samat eettiset periaatteet. (Vilkkä 2007, 90-92.)

Aineiston keruu kyselylomakkeilla tapahtui suunnitelmien mukaan marras-joulukuussa 2020. Saatekirjeet vietiin päiväkodille lasten lokeroihin tiistaina 24.11., ja kyselylomakkeen linkki avautui huoltajille keskiviikkona 25.11. Käytännössä kyselylomakkeen linkin lähetys tapahtui siten, että opinnäytetyön tekijä lähetti linkin päiväkodin sähköpostiin, ja päiväkodin johtaja lähetti linkin saatekirjeen kanssa huoltajille sähköpostitse – näin turvasimme vielä tietosuojanäkökulmasta sen, että opinnäytetyön tekijän tietoon ei tullut huoltajien sähköpostiosoitteita. Kyselyyn oli aikaa vastata kahdeksan päivää, eli 3.12. saakka. Maanantaina 30.11. huoltajille lähetettiin vähäisen vastausmäärän vuoksi vielä muistutusviestit kyselyyn vastaamisesta.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kyselyyn tuli yhteensä *yhdeksän vastausta*. Kaikkineen kysely lähti 29 perheelle, ja jokaisessa perheessä on kaksi huoltajaa – eli 58 vastauksella vastausprosentti olisi ollut 100. Nyt kyselyn vastausprosentti jäi harmittavan pieneksi – sähköisestä ja paperisesta saatekirjeestä sekä muistutusviestistä huolimatta. Lopullinen *vastausprosentti oli 15,5 %*. Kaikki vastaukset kyselyyn tulivat sähköisen linkin kautta; yksikään ei ollut pyytänyt paperista kyselylomaketta päiväkodilta.

4.1 Osallisuuden tärkeys

Kyselylomakkeessa kartoitettiin ensimmäisenä osallisuuden tärkeyttä Likert-asteikolla 1–5;

1 – ei lainkaan tärkeää

2 – ei tärkeää

3 – en osaa sanoa

4 – melko tärkeää

5 – erittäin tärkeää

Kaikkien osallisuuden tärkeyttä mittaavien väittämien keskiarvoksi tuli 3,8 – eli yleisesti ottaen osallisuutta pidettiin melko tärkeänä. Kuvassa 1 näkyy väittämät sekä jokaisen väittämän vastausten keskiarvoluku. Kaikki vastaajat vastasivat jokaiseen väittämään. Tärkeimpinä, keskiarvolla 4,4, nähtiin päiväkodin tiedottaminen mahdollisuuksista toteuttaa osallisuutta sekä keskiarvolla 4,2 keskusteluyhteys päiväkodin henkilökunnan kanssa liittyen päiväkodin toiminnan sisältöihin. Vastaajista yhteensä viisi (55,6 %) piti erittäin tärkeänä sitä, että päiväkotitiedottaa mahdollisuuksista toteuttaa osallisuutta. Tämä kertoo siitä, että huoltajien osallisuus nähdään tärkeänä elementtinä, ja että tietoa mahdollisuuksista vaikuttaa varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöihin halutaan.

Kuva 1. Osallisuuden tärkeys

Osallisuuden tärkeys -osiossa kartoitettiin erikseen sitä, kuinka tärkeänä huoltajat pitävät osallisuuttaan päiväkodin toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Näistä tärkeimmäksi, keskiarvolla 4,0, nousi huoltajien osallisuus toiminnan arvioinnissa. Kuten arvelinkin, osallisuus toiminnan toteutuksessa koettiin vähiten tärkeäksi keskiarvolla 3,2 – mutta tämän toki selittänee se, että huoltajat harvemmin voivat olla mukana itse toiminnan järjestämisessä ja toteutuksessa. Osallisuus toiminnan suunnitteluun koettiin melko tärkeänä, keskiarvolla 3,6. Kuitenkin jokaiseen väittämään; osallisuuden tärkey-

teen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa yli puolet vastaajista, yhteensä viisi vastaajaa (55,6 %), vastasi kohdan 4, eli ”melko tärkeää”. Tästä voi päätellä, että suurin osa huoltajista kuitenkin kokee osallisuutensa merkittävänä myös toiminnan toteutuksessa ja suunnittelussa, vaikka ylivoimaisesti tärkeimpänä nähtiinkin osallisuus toiminnan arvioinnissa.

”Voimme keskustella päiväkodin henkilökunnan kanssa päiväkodin toiminnan sisällöistä” sekä ”voin antaa ideoita toiminnan sisällöistä” väittämät saivat melko yhtenäisiä vastauksia. Seitsemän vastaajaa (77,8 %) koki ideoiden antamisen mahdollisuuden melko tärkeänä, yksi vastaaja (11,1 %) erittäin tärkeänä ja yksi vastaaja (11,1 %) valitsi kohdan ”en osaa sanoa”. Henkilökunnan kanssa keskustelu päiväkodin toiminnan sisällöistä miellettiin sekin pääosin tärkeänä; vastaajista neljä (44,4 %) vastasi väittämään ”erittäin tärkeää”, toiset neljä (44,4 %) ”melko tärkeää” ja yksi vastaaja (11,1 %) ”ei tärkeää”.

Eniten osallisuuden tärkeyttä mittaavista väittämistä mielipiteitä jakoi väittämä ”voimme yhdessä muiden huoltajien kanssa keskustella päiväkodin toiminnan sisällöistä”. Tähän väittämään kolme vastaajaa (33,3 %) vastasi ”ei tärkeää” ja neljä vastaajaa (44,5 %) ”melko tärkeää”. Yksi vastaajista (11,1 %) valitsi kohdan ”en osaa sanoa”, ja yksi (11,1 %) kohdan ”erittäin tärkeää”. Tämän väittämän vastaukset todistavat sen, että osallisuus ja sen tärkeys ovat erittäin tapauskohtaisia – objektiivista totuutta on mahdoton sanoa, sillä jokainen kokee osallisuuden ja sen tärkeyden eri tavalla.

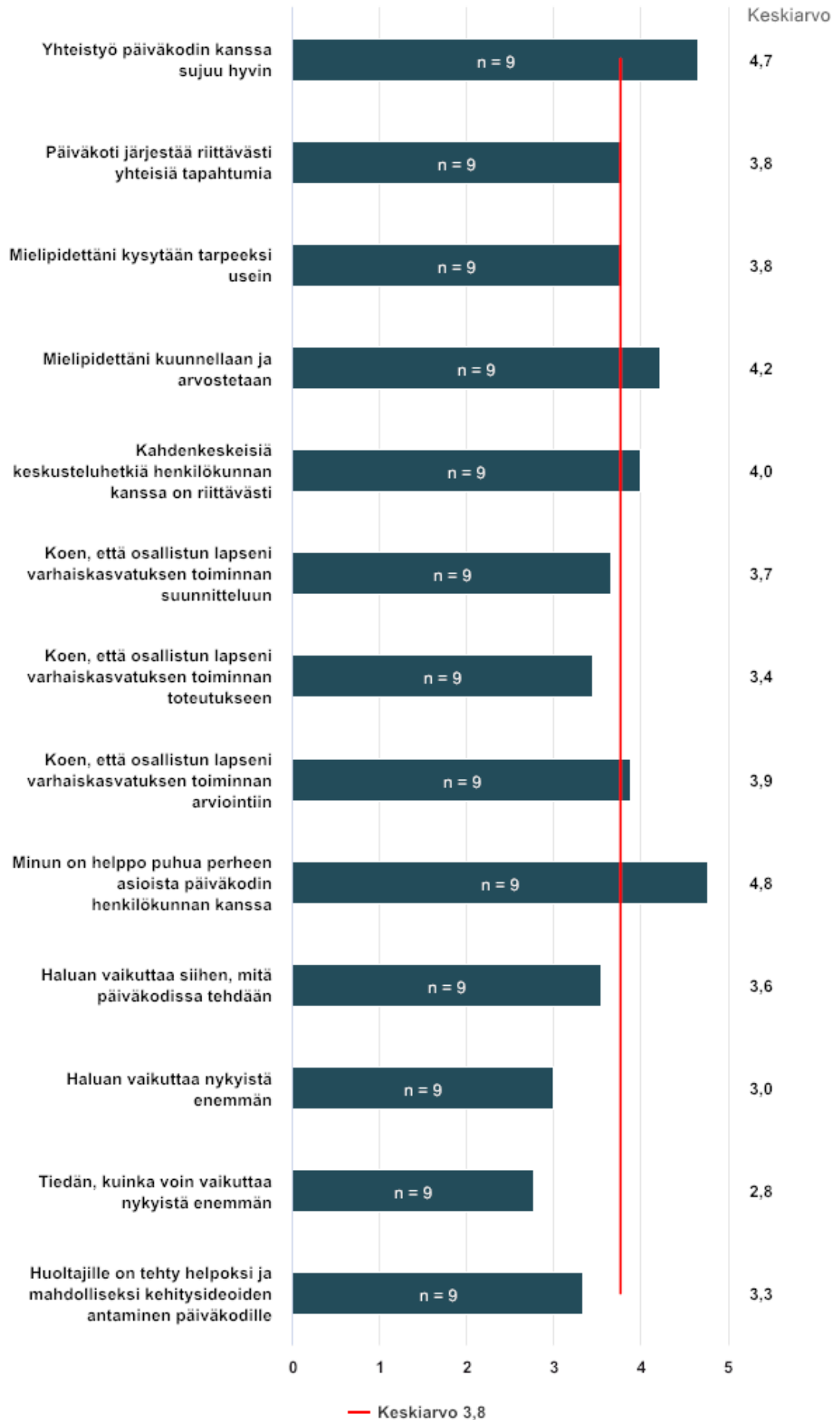
4.2 Osallisuuden taso

Osallisuuden tasoa kysyttiin väittämillä, joihin vastattiin Likert-asteikolla 1–5;

- 1 – täysin eri mieltä
- 2 – osittain eri mieltä
- 3 – ei mielipidettä
- 4 – osittain samaa mieltä
- 5 – täysin samaa mieltä

Kuvassa 2 näkyy kaikki osallisuuden tasoa mittaavat väittämät sekä jokaisen väittämän vastausten keskiarvoluku. Tutkimustuloksia yleisesti katsoen

huoltajien osallisuuden taso tässä päiväkodissa näyttäytyy melko hyvänä; kaikkien väittämien vastausten keskiarvoksi muodostui 3,8. Osallisuuden tasoa mittaavissa väittämissä oli sekä väittämiä, jotka jakoivat vahvasti vastaajien mielipiteitä että väittämiä, joihin vastaajien mielipiteet olivat hyvin yhtenäiset.

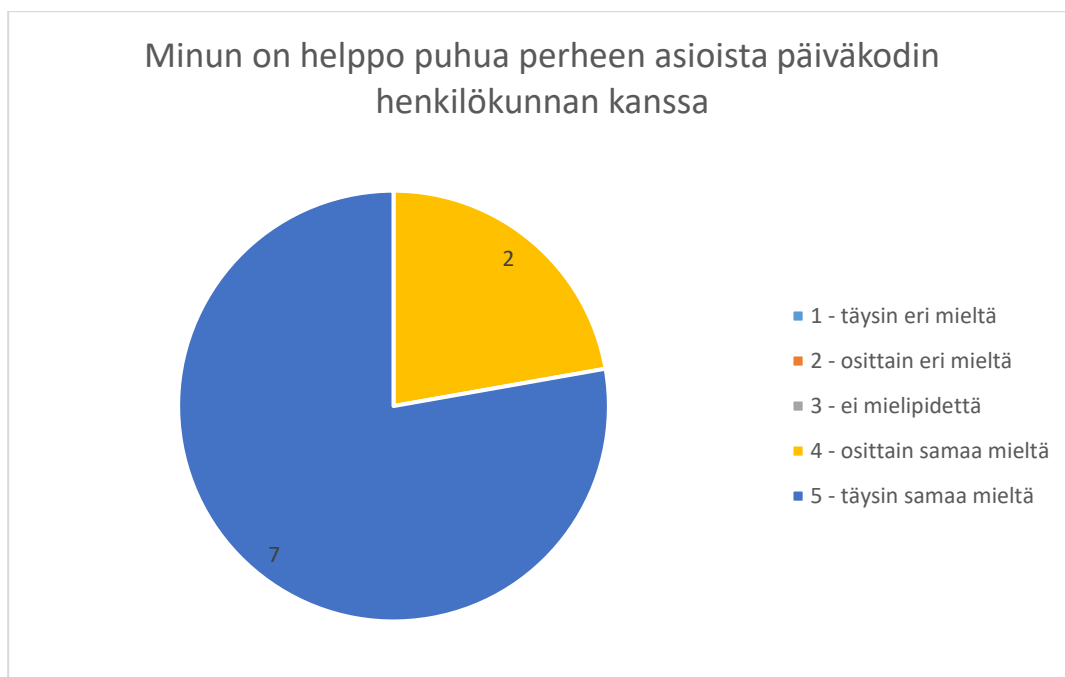
Kuva 2. Osallisuuden tason väittämät ja vastausten keskiarvoluvut

Tutkimuksen tulosten perusteella huoltajat ovat erittäin tyytyväisinä yhteistyön sujumiseen päiväkodin kanssa, sillä tämän väittämän keskiarvoksi tuli 4,7; vastaajista kuusi (66,7 %) vastasi väittämään ”täysin samaa mieltä” ja kolme (33,3 %) puolestaan ”osittain samaa mieltä”. Täysin eriäviä vastauksia yhteistyöväittämään ei tullut lainkaan. (Kuva 3.)

Kuva 3. Väittämä ”yhteistyö päiväkodin kanssa sujuu hyvin”

Osallisuuden tasoa koskevissa väittämässä oli myös kaksi muuta väittämää, jotka jakoivat mielipiteitä erittäin vähän; nämä olivat väittämät ”minun on helppo puhua perheen asioista päiväkodin henkilökunnan kanssa” sekä ”mielipidettäni kysytän tarpeeksi usein”. Perheen asioista keskusteleminen päiväkodin henkilökunnan kanssa on osallisuuden kannalta erittäin oleellista, ja tähän väittämään seitsemän vastaajaa (77,8 %) valitsi vaihtoehdon ”täysin samaa mieltä”. Loput kaksi vastaajaa (22,2 %) valitsivat väittämään vastauksen ”osittain samaa mieltä” (kuva 4).

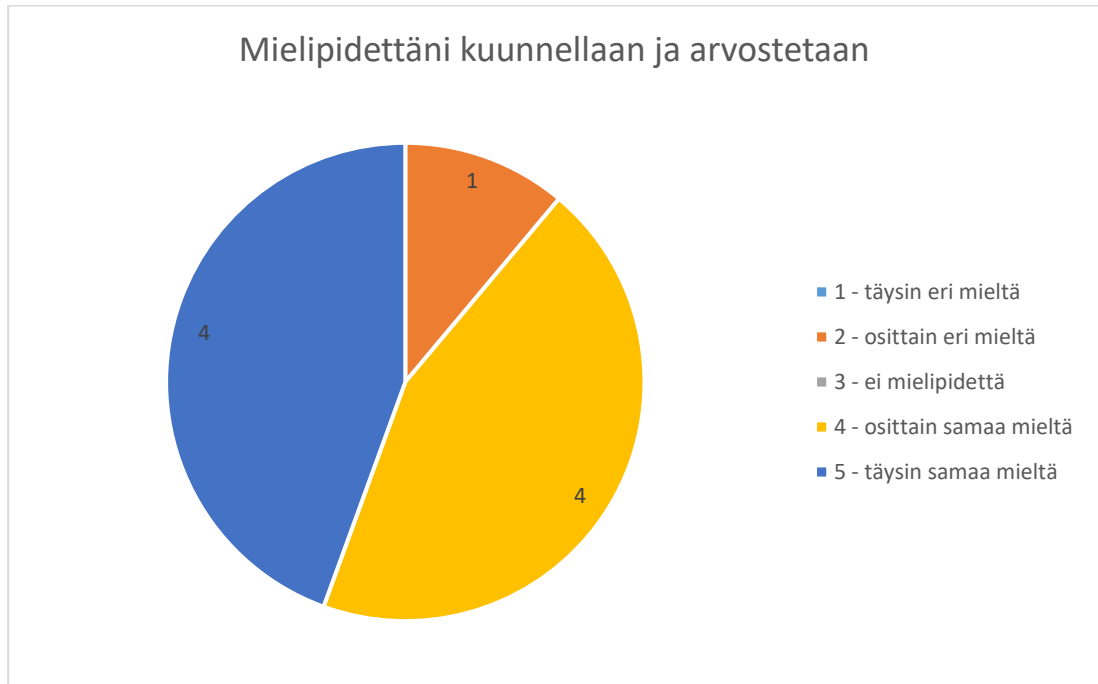
Kuva 4. Väittämä ”minun on helppo puhua perheen asioista päiväkodin henkilökunnan kanssa”

Osallisuuden toteutumisen kannalta on tärkeää, että päiväkodin henkilökunta kysyy huoltajien mielipiteitä ja ideoita toiminnan sisältöihin liittyen. Kuvasta 5 näkyy, että tämän tutkimuksen vastaajien mielestä heidän mielipidettään pääasiassa kysytään tarpeeksi usein; vastaajista enemmistö, kahdeksan vastaajaa (88,9 %), vastasi väittämään ”osittain samaa mieltä” ja yksi vastaaja (11,1 %) ”osittain eri mieltä”.

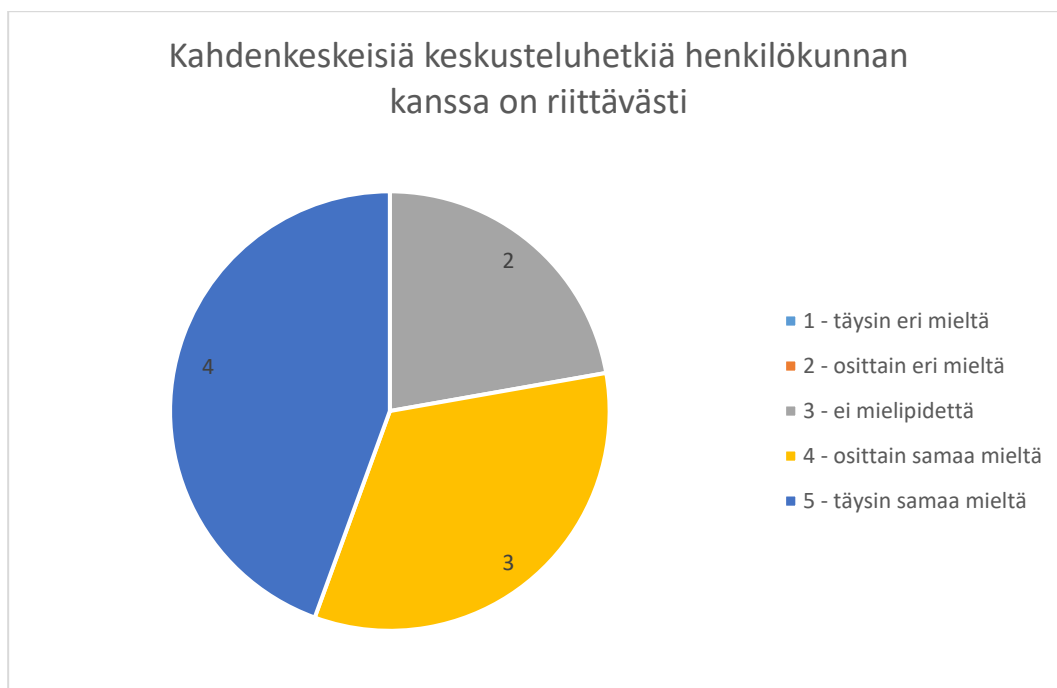
Kuva 5. Väittämä ”mielipidettäni kysytään tarpeeksi usein”

Tutkimuksen tulosten perusteella lähes kaikki kyselyyn vastanneet huoltajat olivat sitä mieltä, että heidän mielipidettään kuunnellaan ja arvostetaan. Tähän väittämään kahdeksan vastaajaa (88,9 %) valitsi vaihtoehdon joko ”täysin samaa mieltä” tai ”osittain samaa mieltä”. Yksi vastaajista (11,1 %) vastasi väittämään eriävän mielipiteen; ”osittain eri mieltä” (kuva 6.)

Kuva 6. Väittämä ”mielipidettäni kuunnellaan ja arvostetaan”

Kahdenkeskeiset vuorovaikutushetket huoltajien ja päiväkodin henkilökunnan välillä toimivat osaltaan myös osallisuuden vahvistajina. Kuvasta 7 näkyy, että yhteensä neljä vastaajaa (44,4 %) on vastannut väittämään ”kahdenkeskeisiä keskusteluhetkiä henkilökunnan kanssa on riittävästi” vaihtoehdon ”täysin samaa mieltä”. Tähän väittämään kolme (33,3 %) vastasi ”osittain samaa mieltä” ja kaksi (22,2 %) ”osittain eri mieltä”. Tämäkin väittämä siis hieman jakoi vastaajien mielipiteitä, ja syynä voi olla huoltajien eriävät mielipiteet siitä, mikä määrä kahdenkeskeisiä keskusteluhetkiä on riittävästi – toisille riittää muutammat lyhyet juttutuokiot, kun toiset taas haluaisivat keskustella enemmän ja useammin.

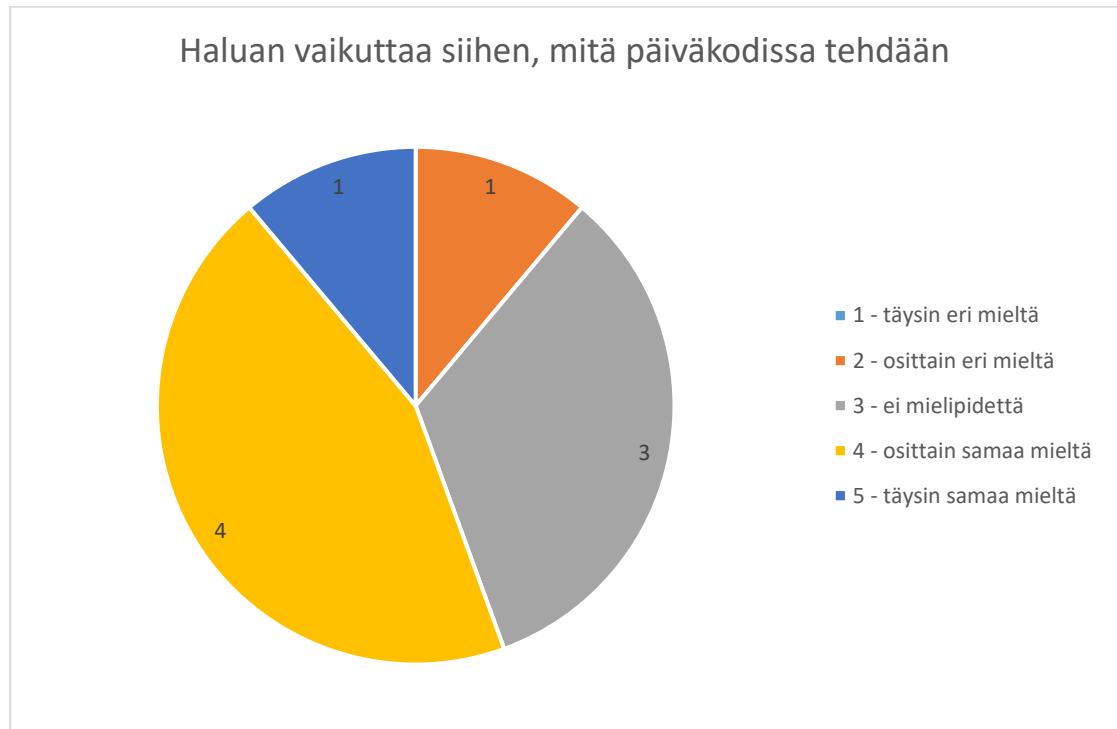
Kuva 7. Väittämä ”kahdenkeskeisiä keskusteluhetkiä henkilökunnan kanssa on riittävästi

Myös yhteiset tapahtumat ovat keskeinen kanssakäymisen ja osallisuuden mahdollistaja. Kuten kuvasta 8 näkyy, väittämään ”päiväkoti järjestää riittävästi yhteisiä tapahtumia” tuli huoltajilta melko kirjavasti erilaisia vastauksia. Vastaajista kolme (33,3 %) oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä, kaksi (22,2 %) osittain samaa mieltä, yksi (11,1 %) osittain eri mieltä ja kolme (33,3 %) valitsi kohdan ”ei mielipidettä”. Tämä väittämä oli toinen osallisuuden tasoa mittaavista väittämistä, johon useampi kuin yksi vastaaja vastasi kohdan 3 – ei mielipidettä.

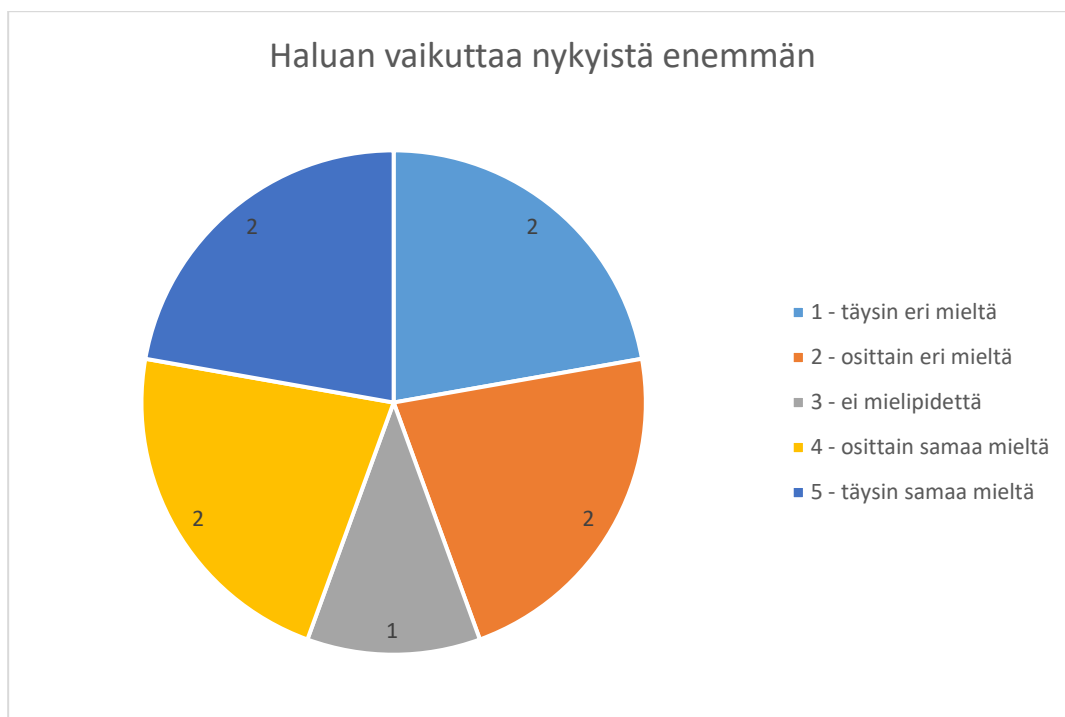
Kuva 8. Väittämä ”päiväkoti järjestää riittävästi yhteisiä tapahtumia”

Suurin osa huoltajista haluaa vaikuttaa siihen, mitä päiväkodissa tehdään. Kuten kuvasta 9 näkyy, tähän väittämään yhteensä viisi vastaajaa (55,6 %) vastasi joko ”täysin samaa mieltä” tai ”osittain samaa mieltä”. Kolme vastaajaa (33,3 %) valitsi kohdan ”ei mielipidettä” ja lisäksi yksi vastaaja (11,1 %) oli väittämän kanssa osittain eri mieltä.

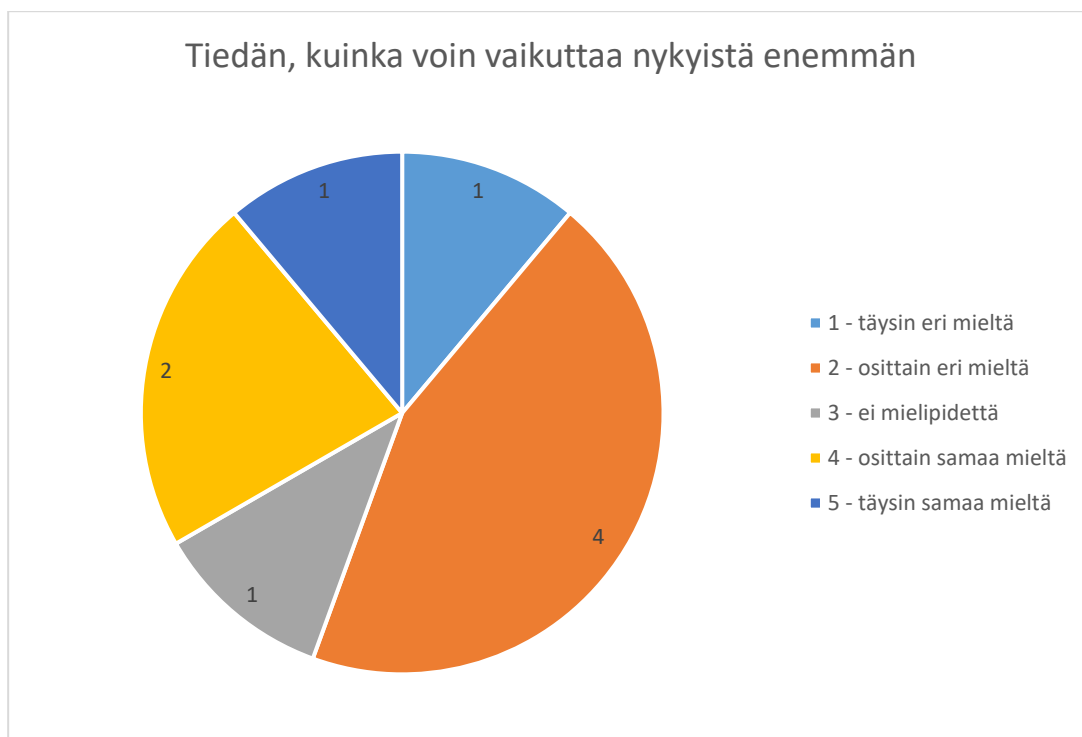
Kuva 9. Väittämä ”haluan vaikuttaa siihen, mitä päiväkodissa tehdään”

Selkeästi eniten osallisuuden tasoa mittaavista väittämistä mielipiteitä jakoivat väittämät ”haluan vaikuttaa nykyistä enemmän” ja ”tiedän, kuinka voin vaikuttaa nykyistä enemmän” (ks. kuva 10 ja kuva 11). Vastaajista kaksi (22,2 %) oli sitä mieltä, että haluaa ehdottomasti vaikuttaa nykyistä enemmän ja toiset kaksi (22,2 %) oli väittämän kanssa täysin eri mieltä, eli he eivät koe, että haluaisivat vaikuttaa yhtään nykyistä enemmän päiväkodin toiminnan sisältöihin. Tämän väittämän keskiarvoksi tuli tasan 3,0 (ks. kuva 2), mikä kertoo siitä, että mielipiteet jakoutuivat aivan täysin tasaisesti.

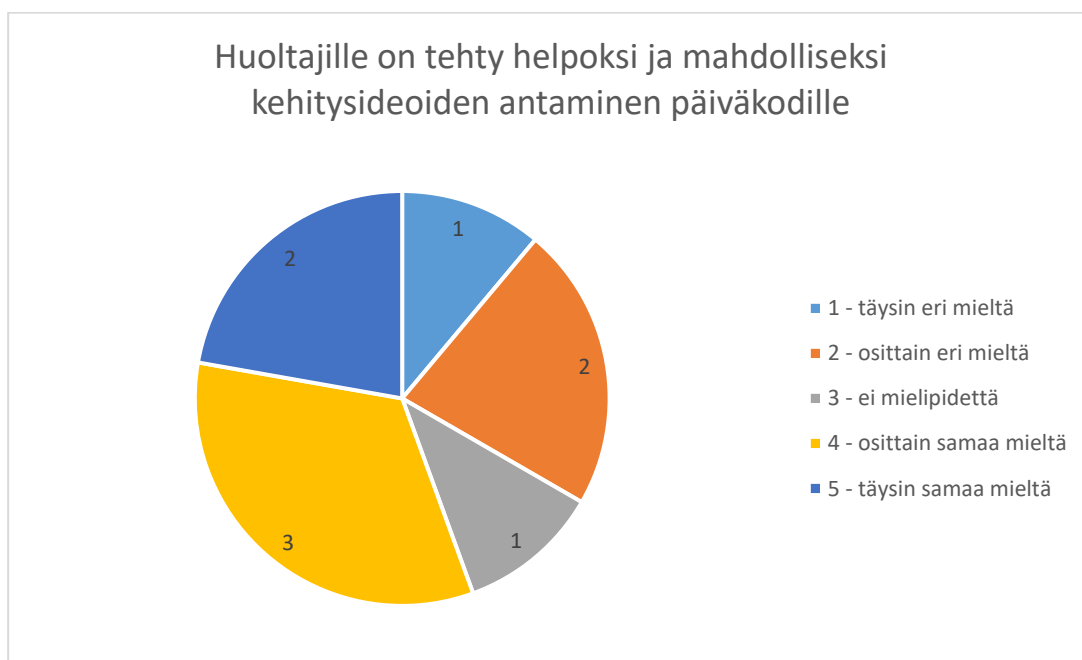
Kuva 10. Väittämä "haluan vaikuttaa nykyistä enemmän"

Myös väittämä "tiedän, kuinka voin vaikuttaa nykyistä enemmän" (kuva 11) jakoi mielipiteitä – tämän väittämän keskiarvoksi tuli 2,8. Keskiarvo viittaa siihen, että huoltajilla ei ole riittävää informaatiota siitä, kuinka he voisivat lapsensa varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöihin ottaa enemmän kantaa. Tähän väittämään tuli vastauksia täysin laidasta laitaan; yksi vastaaja (11,1 %) vastasi väittämään "täysin eri mieltä", neljä (44,5 %) "osittain eri mieltä", yksi (11,1 %) "ei mielipidettä", kaksi (22,2 %) "osittain samaa mieltä" ja yksi (11,1 %) "täysin samaa mieltä". Väittämän vastauksista voi päätellä, että huoltajilla on hyvin toisistaan poikkeavat tiedot siitä, kuinka päiväkodin toiminnan sisältöihin voi vaikuttaa nykyistä enemmän. Lisäksi vastaajista suurin osa oli sitä mieltä, että ei tiedä kuinka voisi vaikuttaa nykyistä enemmän. Vastausten poikkeavuus voi kertoa huoltajien omien kokemusten erilaisuudesta, mutta myös siitä, että päiväkodilla ei ole välttämättä täysin yhtenäinen linja sen suhteen, kuinka huoltajien vaikuttamismahdollisuuksista tiedotetaan.

Kuva 11. Väittämä "tiedän, kuinka voin vaikuttaa nykyistä enemmän"

Myös se, olivatko huoltajat sitä mieltä, että heille on tehty helpoksi ja mahdolliseksi kehitysideoiden antaminen päiväkodille, jakoi mielipiteitä, kuten kuvasta 12 huomaa. Tähän väittämään tuli vastauksia ääripäästä toiseen; vastaajista kaksi (22,2 %) oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä, kolme (33,3 %) osittain samaa mieltä, mutta toiset kaksi (22,2 %) puolestaan osittain eri mieltä. Yksi vastaaja (11,1 %) oli myös väittämän kanssa täysin eri mieltä.

Kuva 12. Väittämä ”huoltajille on tehty helpoksi ja mahdolliseksi kehitysideoiden antaminen päiväkodille”

Väittämän ”huoltajille on tehty helpoksi ja mahdolliseksi kehitysideoiden antaminen päiväkodille” keskiarvoluku on 3,3 (kuva 1) – tämä kertoo jälleen siitä, että huoltajien mielipiteet ovat hyvin toisistaan eriävät.

4.3 Osallisuuden tärkeys ja taso päiväkodin toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja toteutuksessa

Kyselylomakkeessa kartoitettiin sekä osallisuuden tärkeyden että tason osalta sitä, mitä mieltä huoltajat ovat osallisuutensa toteutumisesta lapsensa varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa sekä arvioinnissa. Huoltajat mielsivät tärkeimmäksi osallisuutensa päiväkodin toiminnan arvioinnissa (ks. kuva 1, s.25); väittämään ”huoltajien osallisuus toiminnan arvioinnissa” viisi (55,6 %) vastaajista vastasi melko tärkeää ja kaksi (22,2 %) erittäin tärkeää. Yksikään vastaaja ei vastannut väittämään ”ei lainkaan tärkeää” tai ”ei tärkeää”.

Huoltajien osallisuuden tärkeys toiminnan toteutuksessa ja suunnittelussa jakoivat hieman enemmän mielipiteitä. Osallisuus miellettiin pääasiassa tärkeäksi jokaisella osa-alueella, mutta toiminnan toteutuksen osalta väittämän keskiarvo oli 3,2 – kun arvioinnin osalta se oli 4,0 (kuva 1). Osallisuuden tärkeys toiminnan arvioinnissa koettiin hieman tärkeämmäksi kuin toiminnan suunnittelussa.

Osallisuuden tason puolesta väittämät toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja toteutukseen liittyen jakoivat jonkin verran mielipiteitä. Suurin osa, yhteensä kuusi vastaajaa (66,7 %), oli sitä mieltä, että osallistuu lapsensa varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen vastaten väittämään joko ”täysin samaa mieltä” tai ”osittain samaa mieltä”. Väittämään ”koen, että osallistun lapseni varhaiskasvatuksen toiminnan arviointiin” vastaajista yhteensä seitsemän (77,8 %) vastasi joko ”osittain samaa mieltä” tai ”täysin samaa mieltä”.

Kyselyn tuloksista voi siis päätellä, että huoltajien mielestä tärkeimpänä nähdään mahdollisuus vaikuttaa toiminnan arviointiin keskiarvolla 4,0, seuraavaksi tärkeimpänä mahdollisuus vaikuttaa toiminnan suunnitteluun keskiar-

volla 3,6 ja toiminnan toteutukseen liittyvä osallisuus nähtiin näistä vähiten tärkeänä keskiarvolla 3,2 (ks. kuva 1). Tulosten mukaan huoltajat olivat sitä mieltä, että heidän osallisuutensa toteutui parhaiten toiminnan arvioinnissa, kun puolestaan heikoimpana osallisuuden toteutuminen nähtiin toiminnan toteutuksen osa-alueella.

4.4 Huoltajien toiveita ja kehitysehdotuksia liittyen osallisuuteensa

Huoltajilla oli muutamia toiveita ja kehitysehdotuksia osallisuutensa liittyen, joita he saivat tuoda esille avoimen kysymyksen vastauskenttään. Yksi vastaajista toi esille, että päiväkodilla toiminnan suunnittelussa on mukana halukkaita vanhempia. Myös ko. vastaajaa toiminnan suunnitteluun osallistuminen kiinnostaisi, mutta oma elämäntilanne ei mahdollista sitä:

Oma elämäntilanne ja jaksaminen on sitä tasoa, ettei nyt siihen ole itsellä resurssia. Koen ettei minun tarvitse olla päiväkodin toiminnan suunnittelussa aktiivinen osallistuja, koska luotan päiväkodin henkilökunnan osaamiseen ja ideoihin varhaiskasvatuksen suhteen. Kyllä he osaavat arvioida ikätasoisesti toimintaa, mikä viikko-ohjelma sopii millekin lapsiryhmälle. Olen tyytyväinen tämänhetkiseen päiväkodin toimintaan.

Toinen vastaaja kirjoitti henkilökunnan ja vanhempien kohtaamisista ja yhteisten juhlien tärkeydestä:

Muutama henkilökunnan ja vanhempien kohtaaminen vuoden aikana olisi hyvä. Yhteiset juhlat olisivat tärkeitä.

Kolmas, ja viimeinen avoimeen kysymykseen vastannut, toi esille sähköpostin olevan hyvä kanava tiedustella huoltajien toiveita ja ideoita:

Sähköposti olisi hyvä kanava kysyä vanhempien toiveita ja ideoita hoitovuorojen ilmoittamisen yhteydessä toiminnan suunnitteluun vaikka pari kertaa vuodessa. Sieltä voisi tulla hyviäkin vinkkejä.

Kuten ensimmäinen vastaaja avoimeen kysymykseen kirjoitti, usein huoltajilla on halua ja motivaatiota olla osallisena lapsensa varhaiskasvatuksen toimintaan, mutta hektinen arki ja kiire vievät voimat ja ajan siihen pisteeseen, että osallisuus ei välttämättä toteudu parhaalla mahdollisella tavalla. Ja viitaten kolmannen avoimeen kysymykseen vastanneen huoltajan kommenttiin sähköpostista hyvänä kanavana toiveiden ja ideoiden keräämiseen, on myös hyvin paljon kanavista ja tavoista kiinni, kuinka huoltajien osallisuutta voi toteuttaa. Kiireen keskellä juurikin esimerkiksi sähköposti voi olla hyvä kanava kysyä mielipiteitä, sillä sitä kautta huoltaja voi vastata kysymyksiin juuri sillä hetkellä, kuin hänelle se parhaiten sopii.

4.5 Yhteydenpitokanavat

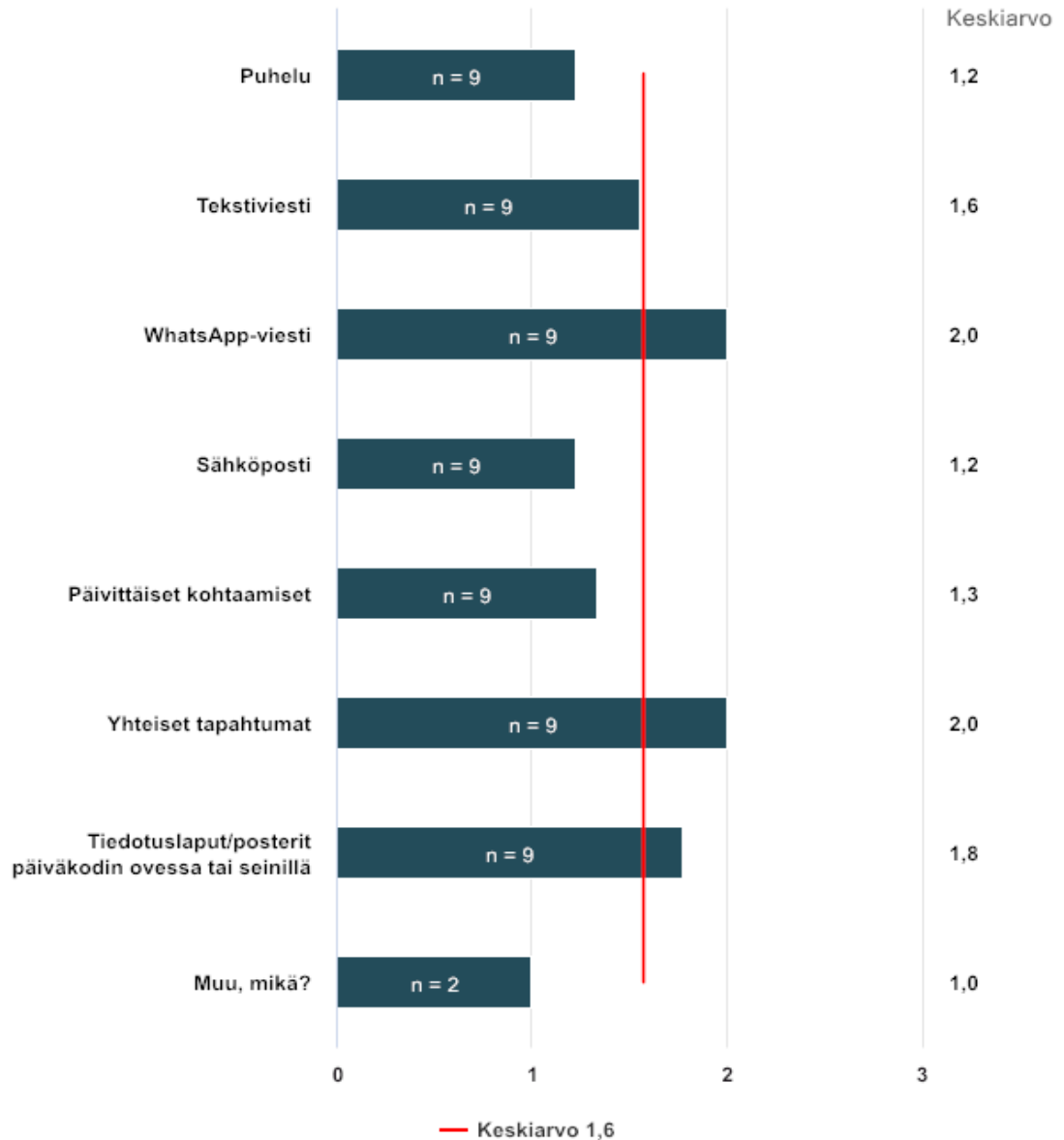
Kyselytutkimuksen viimeisessä osiossa kartoitettiin yhteydenpitokanavien toimivuutta Likertin asteikolla 1–3;

1 – toimii

2 – toimii kohtalaisesti

3 – ei toimi

Kuvassa 13 näkyy kaikkien kysytyjen yhteydenpitokanavien toimivuus sekä vastausten keskiarvoluvut. Tutkimustulosten perusteella huoltajien mukaan kaikista toimivimmat yhteydenpitokanavat ovat puhelu, sähköposti sekä päivittäiset kohtaamiset. Näihin kolmeen yhteydenpitokanavaan yksikään vastaaja ei valinnut vaihtoehtoa ei toimi. Vastaajista seitsemän (77,8 %) valitsi kohtiin puhelu ja sähköposti vastausvaihtoehdon ”toimii” ja kaksi (22,2 %) vaihtoehdon ”toimii kohtalaisesti”. Päivittäisiin kohtaamisiin puolestaan kuusi vastaajaa (66,7 %) valitsi vaihtoehdon ”toimii” ja loput kolme (33,3 %) valitsi vaihtoehdon ”toimii kohtalaisesti”.

Kuva 13. Yhteydenpitokanavien toimivuus

WhatsApp-viestien toimivuus jakoi vastaajien mielipiteitä laidasta laitaan; neljä vastaajaa (44,4 %) oli sitä mieltä, että WhatsApp-viestit yhteydenpitokanavana toimii, kun puolestaan toiset neljä (44,4 %) valitsivat vastausvaihtoehdon ”ei toimi”. Yksi vastaaja (11,1 %) vastasi kohtaan ”toimii kohtalaisesti”. Tutkimuksen tulosten mukaan tekstiviesti nähdään WhatsApp-viestiä toimivampana yhteydenpitokanavana.

Tekstiviesti kohtaan viisi (55,6 %) vastasi vaihtoehdon ”toimii”, kolme (33,3 %) vaihtoehdon ”toimii kohtalaisesti” ja yksi (11,1 %) vaihtoehdon ”ei toimi”. Hie-

man vastaavanlaisesti jakautuivat vastaajien mielipiteet tiedotuslappujen/postereiden toimivuudesta; kolme vastaajista (33,3 %) valitsi vaihtoehdon ”toimii”, viisi (55,6 %) ”toimii kohtalaisesti” ja yksi (11,1 %) ”ei toimi”.

Eniten yhteydenpitokanavia koskevassa kysymyksessä eriäviä vastauksia sai yhteisten tapahtumien toimivuus – tässä kohdassa jokainen vastausvaihtoehto; ”toimii”, ”toimii kohtalaisesti” ja ”ei toimi” sai kolmasosan vastauksista. Tähän varmasti vaikuttaa huoltajien vaihteleva innokkuus ja halu osallistua yhteisiin tapahtumiin. Muu mikä -vaihtoehtoon tuli kaksi vastausta; ”viestilappu/paperit lapsen lokerossa” sekä ”nykyinen käytäntö on hyvä”.

Avoimeen ”toiveita tai kehitysehdotuksia liittyen yhteydenpitokanaviin. Voit myös kertoa omia kokemuksiasi” -kohtaan tuli yhteensä neljä vastausta. Kaksi avoimeen kysymykseen vastannutta vastaajaa kommentoi Whatsapp-sovelluksen toimivuutta, toinen puolesta ja toinen vastaan;

Mielestäni mitään whatsapp kanavia ei tarvitse yhteydenpitoon. Puhelimella soittaminen ja sähköposti on tarpeeksi hyvät kanavat yhteydenpitoon.

Yhteydenpito toimii hyvin. Olisiko omasta WhatsApp ryhmästä hyötyä, johon kutsuttaisiin päiväkotiryhmän vanhemmat ja henkilökunta? Tähän liittyy myös pieniä riskejä..

Yksi vastaajista kommentoi myös sitä, että päiväkodin seinillä olevat tiedotuslaput jäävät helposti huomaamatta;

Laput päiväkodin eteisaulassa (kuivauskaapin ovesa) jäävät välillä huomaamatta ainakin minulta, lapsia tuodessa tai hakiessa huomio kiinnittyy lapsiin eikä mahdollisiin viesteihin esim. Vasu keskustelu ajoista joita voi varata.

Viimeinen avoimeen kysymykseen vastannut antoi myös kehitysehdotuksen, että sähköpostitse voisi tiedottaa viikoittain myös ruokalistan;

Sähköpostilla yleiset tiedotteet ja viikkokuulumiset, tekstiviestit/soittamalla kiireellisimmät asiat. Sähköpostilla voisi myös tiedottaa viikon alussa aina kyseisen viikon ruokalistan.

Vaikka joidenkin yhteydenpitokanavien toimivuus jakoi vastaajien mielipiteitä, nousi tuloksista kuitenkin selkeästi kolme toimivimmiksi koettua (sähköposti, puhelu ja päivittäiset kohtaamiset) sekä kolme ei-toimivimmiksi koettua (yhteiset tapahtumat, WhatsApp-viestit sekä tiedotuslaput/posterit) kanavaa melko vahvasti esille.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustulokset vastasivat melko hyvin asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksessa oli kaksi pääkysymystä; mitä mieltä huoltajat ovat osallisuuden toteutumisesta toimeksiantajapäiväkodin varhaiskasvatuksessa sekä miten huoltajien osallisuutta voitaisiin edistää ko. päiväkodin varhaiskasvatuksessa. Apukysymykset muodostuivat huoltajien osallisuuden tärkeyden, yhteydenpitokanavien, kehitysehdotusten sekä päiväkodin tarjoamien mahdollisuuksien toteuttamiseksi osallisuutta, ympärille.

Tulosten mukaan huoltajat kokivat osallisuutensa tärkeänä ja halusivat vaikuttaa siihen, mitä päiväkodissa tehdään, mutta se haluttiin vaikuttaa nykyistä enemmän, jakoi vastaajien mielipiteitä melko tasaisesti. Suurin osa vastaajista kuitenkin oli sitä mieltä, että kehitysideoiden antamista päiväkodille ei ole tehty helpoksi ja mahdolliseksi – huolimatta siitä, että heidän mielipiteitään kysyttiin tarpeeksi usein ja yhteisiä juttutuokioita päiväkodin henkilökunnan kanssa koettiin olevan riittävästi. Tutkimuksen tulosten perusteella huoltajien osallisuuden edistämiseksi kaivataan ensisijaisesti lisää tietoa vaikutusmahdollisuuksista. Toiseen tutkimuskysymykseen; miten huoltajien osallisuutta voitaisiin edistää toimeksiantajapäiväkodissa, vastaus löytyi tutkimustuloksista: tiedottaminen vaikutusmahdollisuuksista sekä kehitysideoiden antamisen helppous tukisivat huoltajien osallisuutta nykyistä enemmän.

Yleisesti katsottuna informaatiota osallisuudesta, sen tärkeydestä sekä mahdollisuuksista toteuttaa sitä, kaivataan siis vielä entistä enemmän. Muistakin tutkimuksista on käynyt ilmi, että lisätietoa vaikutusmahdollisuuksista sekä

osallisuudesta kaivataan; esimerkiksi McIntyre ja kumppanit (2007, 86) tutkimuksessaan totesivat, että suurimmalla osalla tutkimukseen osallistuneista huoltajista oli motivaatiota sekä halua saada lisää tietoa osallisuudestaan sekä mahdollisuuksista toteuttaa sitä.

Mielestäni yksi tämän tutkimuksen suurin anti, oletettavasti myös toimeksiantajapäiväkodille, on se, että tutkimuksen tulosten perusteella perheiden ja päiväkodin välinen yhteistyö koettiin yksimielisesti toimivana. Huoltajat olivat myös yksimielisesti sitä mieltä, että perheen asioista on helppo keskustella päiväkodin henkilökunnan kanssa, ja suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että hänen mielipidettään kuunnellaan ja arvostetaan.

Yhteydenpitokanavista nousi esille kolme selvästi huoltajien mielestä toimivimpaa kanavaa; sähköposti, puhelu sekä päivittäiset kohtaamiset, eli lasten tuonti- ja hakutilanteet. Tutkimuksen tulosten keskiarvolukujen perusteella ei-toimivimmiksi kanaviksi valikoituivat yhteiset tapahtumat, WhatsApp-viestit sekä tiedotuslaput/posterit päiväkodin seinillä tai ovissa. Vaikka kanavista löytyi selkeästi kolme toimivammaksi ja kolme ei-toimivammaksi valikoitua yhteydenpitokanavaa, usean kanavan osalta vastaajien mielipiteet kuitenkin vaihtelivat laidasta laitaan, eikä yksikään käytössä oleva yhteydenpitokanava saanut selkeästi eniten ”ei toimi” -vastauksia. Mutta kuten teoreettisessa viitekehyksessä kävi ilmi; yhteistyö on aina perhe- ja tapauskohtainen, jonka vuoksi kaikille mieluisimpia ja yhtenäisiä rakenteita, mukaan lukien yhteydenpitokanavia, on hankala löytää. (Heinonen ym. 2016.)

Yhteydenpitokanavista erityisesti WhatsApp-sovelluksen käyttö jakoi paljon mielipiteitä, ja tämä tuli esille myös avoimiin kysymyksiin vastanneiden huoltajien kommentista; toinen huoltaja on sitä mieltä, että WhatsApp-sovellusta ei tarvita yhteydenpitoon ja toinen huoltaja puolestaan ehdottaa yhteistä WhatsApp-ryhmää. Ryhmäehdotuksen antaneen huoltajan kommentista kävi kuitenkin myös ilmi, että sovellukseen kohdistuvat riskitekijät ovat tiedossa. WhatsApp-sovelluksen tietosuojasiat ovat herättäneet keskustelua ja esimerkiksi Yle uutisoi (Heikkilä 2020), että monet kunnat ovat tietoturvariskien vuoksi jättäneet WhatsApp-sovelluksen kokonaan viestintäkanavista pois. Samassa uutisessa myös Poliisihallituksen tietohallintopäällikkö, Janne Suuri-

niemi, kommentoi, että ”Whatsapp on yksi niistä sovelluksista, joita ei voi käyttää salassa pidettävän tiedon käsittelyyn.” Epäilen, että tietosuojakysymykset sekä ilmaissovellus -status jakoivat vastaajienkin mielipiteitä, eikä sen vuoksi WhatsApp-viestien toimivuudesta ollut huoltajilla lainkaan yhtenäistä linjaa.

6 POHDINTA

Yhtenäinen linja ja kanava toteuttaa osallisuutta lienee vielä hieman etsinnässä, eikä ihme, sillä huoltajien laajempi osallisuus on yhä melko tuore ilmiö varhaiskasvatusmaailmassa. Toimiva ja sujuva yhteistyö antaa avaimet kehitykselle, jossa huoltajien osallisuutta voidaan pyrkiä lisäämään, ja luomaan selkeämmät keinot ja kanavat toteuttaa sitä. Huoltajille helpot sekä selkeät kanavat ja keinot toteuttaa osallisuutta mahdollistavat sen parhaiten. Toimeksiantajapäiväkodilla on tutkimuksen tulosten perusteella hyvät yhteistyösuhteet perheisiin – ja tämä toimii vahvuutena monessa kehittämismahdollisuudessa.

Tämä tutkimus antoi toimeksiantajapäiväkodille tietoa osallisuuden tasosta sekä varmistuksen siitä, että myös huoltajien mielestä heidän osallisuutensa on merkityksellistä. Lisäksi tässä tutkimuksessa selvitettiin useista eri yhteydenpitokanavista niitä, jotka huoltajien mielestä olivat toimivimpia ja päinvastoin. Kuten teoreettisessa viitekehyksessä todettiin; kehittyneen tieto- ja viestintäteknikan ansiosta kasvokkaisten kohtaamisten rinnalle on noussut monia uusia yhteydenpitokanavia, näin myös toimeksiantajapäiväkodilla (Karikoski & Tiilikka 2020, 86). Tämän vuoksi myös yhteydenpitokanavien toimivuutta on syytä aika ajoin tarkastella.

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan yhdeksi toimivimmaksi kanavaksi valikoitui päivittäiset kohtaamiset – ja kuten teoreettisessa viitekehyksessä kävi jo ilmi, useammassa muussakin tutkimuksessa (mm. Leivo 2017 & Haapainen 2018) korostuivat pienet arkiset teot, turvallinen, arvostava ja sujuva yhteistyö sekä päivittäiset kohtaamiset. On siis oletettavaa, että päivittäisten kohtaamisten merkitys on huoltajille suuri – sekä yhteydenpitokanavana että vuorovaikutustilanteina.

Tutkimuksen vastausprosentti jäi useasta tiedotuskanavasta sekä muistutusviesteistä huolimatta melko heikoksi. Tässä tutkimuksessa tutkimuksen luotavuutta mittaavan reliabiliteetin näkökulmasta on todettava, että puuttuvan tiedon määrä jäi todella suureksi; voidaan puhua vastaajakadosta, jonka vuoksi tutkimuksen luotettavuus heikkenee. Pohdin vastaajakatoon syytä; voisiko mahdollisesti joulukuun alku olla kiireistä aikaa pikkujoulujen ja muiden jouluvalmisteluiden vuoksi? Tai tuntuiko huoltajien mielestä osallisuus aiheena haastavalta tai epäselvältä? Epäilen, että monien lapsiperheiden hektinen ja vilkas arki aiheuttivat sen, että vastaaminen yksinkertaisesti muistutuksista huolimatta unohtui – kuten mm. Preston ja kumppanit (2019) sekä Koch (2018, 17) tutkimuksissaan totesivat; osallisuuden esteeksi huoltajilla muodostuu usein kiire. Koska tutkimuksen vastausprosentti jäi sen verran pieneksi, on tutkimustuloksien yleistäminen kaikkien toimeksiantajapäiväkodin huoltajien näkökulmaan mahdotonta.

Kyselylomake vastasi mielestäni tutkimuskysymyksiin hyvin, joskin yhden kehittämiskohdan nostaisin esille; tulosten analysoinnin kannalta olisin laittanut myös osallisuuden tärkeyttä mittaavien väittämien asteikkoon ”en osaa sanoa” vaihtoehdon tilalle ”ei mielipidettä” vaihtoehdon. Tämä sen vuoksi, että ”ei mielipidettä” vaihtoehto mittaa selkeämmin oikeaa asiaa – jolloin Vilkan (2007, 109) mukaan on myös selvää, että ko. vastausvaihtoehdon ottaminen mukaan analyysiin on tarpeellista. Näin ollen myös kyselylomakkeen vastausvaihtoehdot olisivat olleet hieman yhtenäisemmät ja tulosten analysoinnissa ei olisi tarvinnut erikseen pohtia ”ei mielipidettä” sekä ”en osaa sanoa” vastausvaihtoehtojen merkityksellisyyttä, syitä sekä analyysiin mukaan ottamista.

Jatkotutkimusideoita tästä tutkimuksesta jalostuu useita; koska osallisuus miellettiin tärkeäksi, voisi lähteä tutkimaan sitä, kuinka konkreettisin keinoin osallisuutta on helppoa ja sujuvaa toteuttaa. Käytännönläheinen tutkimustyö osallisuuden toteutumisesta voisi olla hyvä – esimerkiksi erilaisten keinojen ja kanavien toimivuus osallisuuden edistämässä sekä niiden konkreettinen testaaminen ja arvioiminen olisi varmasti tarpeen. Myös päiväkodin henkilökunnan näkemyksiä ja kokemuksia huoltajien osallisuudesta sekä yhteydenpito-kanavien toimivuudesta voisi tutkia. Tämän tutkimuksen osalta jatkotutkimusideana toimisi myös sama tutkimus esimerkiksi eri aineistonkeruumenetel-

mää käyttäen, tai vain eri aikaan toteutettuna – sillä tässä tapauksessa tutkimustuloksiin sekä tutkimuksen luotettavuuteen vaikutti hyvin paljon heikko vastausprosentti.

LÄHTEET

Aaltio, I. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. 2020. Helsinki: Gaudeamus, 306-354.

Costiander, K. 2017. Yleiskatsaus varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Teoksessa Haapsalo, T., Petäjä, H., Vuorelma-Glad, P., Sandén, M., Pulkkinen, H. & Tahvanainen, I. (toim.) 2017. Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy, 44-57.

Fonsén, E., Heikka, J. & Elo, J. 2014. Osallisuutta edistävän suunnittelun tasot. Teoksessa Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J. & Leinonen, J. (toim.) 2014. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry, 80-96.

Haapainen, P. 2018. Vanhempien kokemuksia heidän osallisuutensa toteutumisesta päiväkotii Onnimannissa. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/159710/haapainen_pirjo.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 16.1.2021].

Heikkilä, E. 2020. ”Organisaation näkökulmasta Whatsapp on katastrofi”, sanoo digikonsultti – mahdoton hallinnoitava, silti käytössä työpaikoilla. Yle. Uutinen 29.9.2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11545657> [viitattu 15.12.2020].

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hujala, E., Puroila, A., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: T-print.

Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpäperi 33/2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 26.10.2020].

Järviluoto, N. 2018. Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa – Vanhempien ajatuksia osallisuudesta ja yhteistyöstä. Karelia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/144787/Jarviluoto_Noora_opinneytettyo.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 16.1.2021].

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2020. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2020. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 78-94.

Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2016:6. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf [viitattu 26.10.2020].

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kekkonen, M., Lehti, K. & Tirkkonen, J. 2017. Dialogisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Haapsalo, T., Petäjä, H., Vuorelma-Glad, P., Sandén, M., Pulkkinen, H. & Tahvanainen, I. (toim.) 2017. Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy, 62-73.

Koch, L. Parent Involvement in Early Childhood Education and its Impact on the Development of Early Language and Literacy Skills: An Exploration of One Head Start Program's Parent Involvement Model 2018. Drexel University. Doctor of Education. A Dissertation. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://core.ac.uk/download/pdf/190323751.pdf> [viitattu 17.1.2021].

Kronqvist, E. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Stakesin raportteja 22/2008. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008-VERKKO.pdf?sequence=1> [viitattu 26.10.2020].

Leivo, H. 2017. Vanhempien kokemuksia osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Pro-gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/229785> [viitattu 16.1.2021].

McIntyre, L., Eckert, T., Fiese, B., DiGennaro, F. & Wildenger, L. 2007. Transition to Kindergarten: Family Experiences and Involvement. Peer Reviewed. Early Childhood Education Journal, Vol. 35, No 1, August 2007. PDF-dokumentti. Saatavissa: [file:///C:/Users/poist/Downloads/McIntyre2007_Article_TransitionToKindergartenFamily%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/poist/Downloads/McIntyre2007_Article_TransitionToKindergartenFamily%20(1).pdf) [viitattu 17.1.2021].

Mikkelin kaupunki. 2019. Mikkelin varhaiskasvatussuunnitelma 2019. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://peda.net/mikkeli/varhaiskasvatus/va-suty%C3%B6/v2/lmpv2:file/download/0ec01c7f12ae159c8f595f2e71801d3c4894cfee/Mikkelin%20varhaiskasvatussuunnitelma%202019.pdf> [viitattu 14.9.2020].

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf [viitattu 14.9.2020].

Preston, J., MacPhee, M. & O'Keefe, R. Kindergarten Teachers' notions of parents involvement and perceived challenges. 2019. McGill Journal of Education. Article. Vol. 53 No. 3 (2018). PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://mje.mcgill.ca/article/view/9592/7392> [viitattu 17.1.2021].

Puusa, A. & Julkunen, S. 2020. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Uskotavuuden arviointi laadullisessa tutkimuksessa. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. 2020. Helsinki: Gaudeamus, 329-354.

Puusa, A. Laadullisen aineiston analysointi. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. 2020. Helsinki: Gaudeamus, 253-275.

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus ja kirjapaja Oy.

Rintakorpi, K. 2014. Pedagoginen dokumentointi välineenä 1–3 -vuotiaiden osallisuuteen päivähoidon aloitusvaiheessa. Teoksessa Teoksessa Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J. & Leinonen, J. (toim.) 2014. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry, 133-154.

Rintakorpi, K. 2018. Miten toteutan pedagogista dokumentointia? Pedagoginen dokumentointi – tukimateriaali. Opetushallitus. Videoleike. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=ab0n8y0bTgI> [viitattu 14.9.2020].

Saarinen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. 7 Analyysi ja tulkinta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/sisallys.html> [viitattu 23.1.2021].

Siltaniemi, A., Perälähti, A., Eronen, A., Londén, P. & Peltosalmi, J. 2008. Osallisuus ja hyvinvointi Itä-Suomessa. Kansalaiskyselyn tuloksia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Smeds, K. 2018. Miten toteutan pedagogista dokumentointia? Pedagoginen dokumentointi – tutkintamateriaali. Opetushallitus. Videoleike. Saatavissa: https://www.youtube.com/watch?v=Kq_nKu-G7TE [viitattu 14.9.2020].

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 2019. Hyvinvointi- ja terveyserot. Osallisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys-erot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> [viitattu 26.10.2020].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turja, L. 2020. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 38-55.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi.

Webropol Oy. 2020. Webropol Oy:n asiakas- ja käyttäjärekisterin tietosuojaseloste. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://webropol.fi/wp-content/uploads/2020/08/Tietosuojaseloste-k%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4-ja-asiakasrekisterist%C3%A4.pdf> [viitattu 4.11.2020].

Whatsapp 2020. Ominaisuudet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.whatsapp.com/features/> [viitattu 15.12.2020].

Saatekirje huoltajille.

Hei,

Olen Sanna Rautiainen ja opiskelen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK) ja tutkintooni sisältyy varhaiskasvatuksen opettajan pätevyys. Teen opinnäytetyönä huoltajien osallisuuteen liittyvän kyselyn teille, X päiväkodissa olevien lasten huoltajille.

Huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallisuuteen lapsensa päiväkodin toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Osallisuus on muutakin kuin konkreettista osallistumista – se on aitoa kuulluksi tulemistä, yhdenvertaisuutta sekä arvostusta. Osallisuus rakentuu päiväkodin ja perheiden väliselle yhteistyölle, ja rakentuakseen se vaatii vuorovaikutusta, sitoutumista sekä avointa ilmapiiriä.

Kyselyn tavoitteena on koota näkemyksiänne siitä, millä tasolla huoltajien osallisuus X päiväkodissa on tällä hetkellä. Lisäksi kyselyllä kartoitetaan päiväkodin ja perheiden välisiä yhteydenpitokanavia sekä niiden toimivuutta. Tutkimuksen tulosten avulla pyritään löytämään tarvittaessa mahdollisia kehitysideoita osallisuuden ja yhteydenpitokanavien parantamiseen.

Kyselyn voi täyttää sähköposteihinne saapuvan linkin kautta. Kysely täytetään täysin nimettömänä, eikä kyselyyn vastanneiden henkilöllisyyksiä paljastu missään vaiheessa. Aineiston käsittely tapahtuu ainoastaan opinnäytetyön tekijän toimesta, eikä valmiissa opinnäytetyössä julkaista päiväkodin tietoja. Tarvittaessa vastaaminen kyselyyn onnistuu myös päiväkodilta saatavalla paperilomakkeella, jonka voi palauttaa päiväkodille suljetussa kirjekuorissa nimettömänä.

Vastauksenne ovat tärkeitä sekä opinnäytetyöni että päiväkodille saatavan palautteen kannalta. Mahdollisimman kattavien tutkimustulosten saamiseksi toivoisin, että jokainen huoltaja vastaa kyselyyn erikseen; yhden linkin kautta voi useampi huoltaja vastata kyselyyn.

Kyselyn linkki lähetetään sähköpostitse 25.11.2020, ja linkki on auki **3.12.2020** saakka.

Kiitos vastauksistanne ja mukavaa joulun odotusta!

Yhteistyöterveisin,

Sanna Rautiainen

sanna.rautiainen@edu.xamk.fi

Kyselylomake.

Huoltajien osallisuus

1. Osallisuuden tärkeys

1 - Ei lainkaan tärkeää

2 - Ei tärkeää

3 - En osaa sanoa

4 - Melko tärkeää

5 - Erittäin tärkeää

	1	2	3	4	5
Huoltajien osallisuus päiväkodin toiminnan suunnittelussa	☐	☐	☐	☐	☐
Huoltajien osallisuus päiväkodin toiminnan toteutuksessa	☐	☐	☐	☐	☐
Huoltajien osallisuus päiväkodin toiminnan arvioinnissa	☐	☐	☐	☐	☐
Voin antaa ideoita toiminnan sisällöistä	☐	☐	☐	☐	☐
Voimme yhdessä muiden huoltajien kanssa keskustella päiväkodin toiminnan sisällöstä	☐	☐	☐	☐	☐
Voin keskustella henkilökunnan kanssa päiväkodin toiminnan sisällöistä	☐	☐	☐	☐	☐
Päiväkoti tiedottaa mahdollisuuksista toteuttaa osallisuutta	☐	☐	☐	☐	☐

2. Osallisuuden taso**1 - Täysin eri mieltä****2 - Osittain eri mieltä****3 - Ei mielipidettä****4 - Osittain samaa mieltä****5 - Täysin samaa mieltä**

	1	2	3	4	5
Yhteistyö päiväkodin kanssa sujuu hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
Päiväkotijärjestäjä järjestää riittävästi yhteisiä tapahtumia	☐	☐	☐	☐	☐
Mielipidettäni kysytään tarpeeksi usein	☐	☐	☐	☐	☐
Mielipidettäni kuunnellaan ja arvostetaan	☐	☐	☐	☐	☐
Kahdenkeskeisiä keskusteluhetkiä henkilökunnan kanssa on riittävästi	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että osallistun toiminnan suunnitteluun	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että osallistun toiminnan toteutukseen	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että osallistun toiminnan arviointiin	☐	☐	☐	☐	☐
Minun on helppo puhua perheen asioista päiväkodin henkilökunnan kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Haluaisin vaikuttaa nykyistä enemmän	☐	☐	☐	☐	☐
Haluun vaikuttaa siihen, mitä päiväkodissa tehdään	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän, kuinka voin vaikuttaa nykyistä enemmän	☐	☐	☐	☐	☐
Huoltajille on tehty mahdolliseksi ja helpoksi kehitysideoiden antaminen päiväkodille	☐	☐	☐	☐	☐

3. Ajatuksia, mielipiteitä tai toiveita liittyen huoltajien osallisuuteen

4. Erilaisten yhteydenpitokanavien toimivuus huoltajien ja päiväkodin välillä

1 - Toimii

2 - Toimii kohtalaisesti

3 - Ei toimi

	1	2	3
Puhelu	☐	☐	☐
Tekstiviesti	☐	☐	☐
WhatsApp-viesti	☐	☐	☐
Sähköposti	☐	☐	☐
Päivittäiset kohtaamiset	☐	☐	☐
Yhteiset tapahtumat	☐	☐	☐
Tiedotuslaput/posterit päiväkodin ovesa tai seinillä	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐

5. Ajatuksia tai kehitysehdotuksia liittyen yhteydenpitokanaviin. Voit myös kertoa omia kokemuksiasi.

Lähetä